

ABONAMENTUL
 Pe un an . . . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.—
 Pe 3 luni . . . 7.—
 Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci

Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și **ADMINISTRAȚIA.**
 Strada Zrinyi Nr. 1/a.

INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisele nu se înapoiază.

Un apărător al legii lui Apponyi.

Arad, 29 Iulie.

Deputatul sas, Dr. Schaller, în miopia sa politică crede, că tocmai acum, când România se impune atențiunii întregii lumi prin rolul pe care și l'a asigurat în Balcani, e timpul cel mai potrivit ca să ia apărarea legii lui Apponyi, dela 1907. În adevăr, domnia-sa într'un articol publicat zilele acestea în *Pester Lloyd*, susține că stăruințele conducătorilor noștri de a dobândi „garanții legale” cu privire la ștergerea legii școlare alui Apponyi nu sunt corecte, deoarece guvernul ungar trebuie să țină cont și de mentalitatea Maghiarilor.

D. Schuller, care trăiește într'un ținut românesc, ca om care face politică trebuie să aibă cunoștință că nu numai „conducătorii politici ai poporului nostru cer abrogarea legii lui Apponyi, ci aceasta o cere *toată suflarea românească*, și nu numai acum, de o vreme încoace, ci din primăvara anului 1907, când s'a urzit această lege. Congresul nostru național bisericesc din 1912, pe baza experiențelor făcute timp de 5 ani, a aflat absolut necesar să ceară ștergerea acestei legi anti-pedagogice, — tot astfel sinoadele eparhiale din acest an. A cerut-o presa noastră fără încetare și o cere și azi și o va cere totdeauna până va mai exista această lege și până va mai fi vr'un Român în această țară. Și aceasta nu fiindcă n'am voi să ținem cont de mentalitatea Maghiarilor, ci fiindcă suntem convinși că în chestia culturii *noastre*, trebuie să

ținem cont de mentalitatea noastră. E o chestie elementară de pedagogie aceasta, și credem că aceasta ar trebui să o știe și d. Dr. Schuller.

Să ne ierte circumspectul nostru părinte al patriei, dar atitudinea dsale în acest punct e lipsită de sinceritate. Dsa știe foarte bine că legea lui Apponyi e o lege care, dela sancționarea ei încoace, niciodată *nu s'a aplicat față de Sași. Dacă ea ar exista fără să se aplice față de noi, cum nu se aplică față de Sași, nici noi n'am cere abrogarea ei.* Dar câtă vreme ea nu se aplică față de Sași, iar față de noi se aplică cu o adevărată brutalitate, e un lucru iloyal acela pe care îl săvârșește d. Dr. Schuller, când ne desaproabă pentru că cerem ca o lege absurdă a țării să se șteargă și să se asigure libertatea culturii noastre naționale.

Atitudinea dlui Schuller ne surprinde deci și de astădată prin echivocitatea ei. Căci orice ar scrie dsa prin foile nemțești-ungurești din capitală, dsa nu se poate să nu fie convins de intenția *maghiarizătoare* a legii din chestiune. E adevărat că în parlament totdeauna se dau declarații, că legea aceasta nu urmărește nici decum maghiarizarea, dar experiența zilnică, făcută în miile de sate românești ne arată în mod neîndoios realitatea, care e mai elocventă decât toate vorbele din casa țării. De altfel avem indicii și în declarații de ale bărbaților de școală unguri. Fostul secretar de stat dela ministerul instrucției publice, *Halász Ferencz*, (mort acum doi ani), a mărturisit pe față tendințele de maghiarizare ale politicii școlare maghiare, pe care legea lui Apponyi o sprijinește în modul

cel mai efectiv. Iată numai câteva citații din cartea lui Halász intitulată: „*Allami népoktatás*”, apărută la 1902.

În cutare ținut slovacesc „*maghiarizarea e în cea mai frumoasă desvoltare*” (pg. 86). Într'alt loc „*întreaga masă a poporului e câștigată pentru maghiarizare prin numărul cel-mare al școalelor de stat*” (pg. 91). Într'alt loc „*școala de stat nu numai că apără minoritatea maghiară, ci ea maghiarizează și tinerimea germană și slovacă*” (pg. 93). Comuna Nagy-Berezna „*a fost maghiarizată cu ajutorul școlii*” (pg. 106). În *maghiarizarea celor 30—40.000 de Români din valea Crișului repede, prin școalele de azi și prin cele 1—2 școale de stat cari se vor ridica, e o chestie care se va rezolvi în cel mai apropiat viitor*” (pg. 109). „*Școala de stat împlineste, în ce privește maghiarizarea, o misiune pe care nimic altceva n'ar pute-o împlini*” (pg. 112). Și mai departe: „*Maghiarizarea întregului ținut (cutare) e numai chestie de timp*” (pg. 136).

Iată deci mărturisirea unui înalt funcționar de stat, în ce privește tendințele de maghiarizare ale școlii de astăzi. Suntem curioși dacă și în fața acestor declarații ale lui Halász va mai avea d. Dr. Schuller curajul să susție că facem rău când cerem abrogarea legii lui Apponyi.

Rezumându-ne, putem concluda:

1. Echivocitatea politicii săsești și în chestii culturale e evidentă și din articolul amintit al dlui deputat Dr. Schuller.

2. Tendințele de maghiarizare ale politicii școlare ungurești ne sunt confirmate nu numai din multele noastre experiențe zilnice,

Din „Jurnalul” lui Peter Rosegger.

Traduceri de dr. Horlia Petra-Petrescu.

Comentar și poezie.

Zilele trecute a tăbărit asupra mea un dascăl, trimițându-mi o scrisoare și mi-a scărmanat una din poeziile mele, în care cântam *pădurea*. Poezia se află într'o carte de cetire pentru școală și nu corespunde cu istoria naturală. Vorbesc în poezie despre un fruct frumos, copt al pădurii. Dascălul meu: „E fals, arborii din pădure n'au fructe frumoase!” Eu: „Pădurea își șoptește o taină în ureche!” Dascălul: „Ei, și mai ce?! Ian arată-mi dta o pădure, care să aibă secrete și să aibă și urechi!” Eu vorbeam de „plânsul pădurii”. El: „N'am auzit de când sunt despre așa ceva! Poate că vrei să zici că arborii picură picături de ploae când plouă?” Eu: „Sbură un stol de ingerași și duse pomul de Crăciun în colibă”. El: „Un stol întreg? Ei bine, n'a fost destul de sdravăn un inger singur să facă atâta ispravă?” Eu aminteam: de „un clopoțel, care sună vecinic pe întinsul lumii”. El: „Atârnă clopoțelul cela de o funie de clopot sau de o sârmă electrică?” Eu vorbeam despre „sufletul pădurii”. El: „Fleacuri! Numai omul are suflet. Dacă înțelegi cu asta mirosul pădurii sau altceva la fel, trebuie să te exprimi mai limpede. Doamne, Doamne, cum să explici zarzavat de asta copiilor?” — Omul meu — un *tip* — avea dreptate. Spunea curatul adevăr. Numai

să nu vrea, Doamne ferește, un astfel de om să „explice” copiilor de școală poezii! Sugrumă astfel poezia și înăbușe astfel în copii înțelegerea naturală față de ea.

Un profesor de gimnaziu, cunoscut de al meu, a făcut odată următoarele glose la poezia lui Goethe „*Über allen Gipfeln ist Ruh*” (Peste creștetele tuturor arborilor domnește pacea): „Peste *toate* vârfurile! Nu-i corect! Nu ți poate veni niciodată prin minte că în toate regiunile și în toate părțile lumii domnește, într'aceleș timp, liniștea atmosferică. Apoi mai serie Goethe, în aceeaș poezie, odată *Wipfel* și altă dată *Gipfel*, (vârfuri de copaci și vârfuri de piscuri de munte — Trad.) fără ca să ne clarifice dacă înțelege într'amândouă cazurile vârfurile de copaci sau că înțelege cu *Wipfel* vârfurile, piscurile de munte. Astea sunt întrelăsări, pe cari n'ar trebui să le săvârșească un scriitor classic! Acelaș dascăl aduce bucurios ca exemplu elevilor săi celebrul „cântec al clopotului” de Schiller, arătându-le cum *nu* se scrie versuri! „Știți dvoastră câte rime false are „clopotul” asta vestit? Nici mai mult, nici mai puțin decât treizeci și opt! Ian scandați după mine! E un scandal curat!”

O cugetare.

„Vreau să trăiesc *fără de griji*,” a zis unul și a început să vâneze după parale. „Vreau să trăiesc *fără de griji*,” a zis altul și și-a cinstit toate paralele altora.

Prietenie și dușmănie.

Astăzi am făcut o prostie mare. Răscolind între fotografii am dat de fotografia lui. — Tii, ian te uită la el, n'am auzit de multă vreme ceva despre dânsul, m'am gândit eu; trebuie să-i scriu! Și i-am scris pe o cartă postală câteva cuvinte isvorite dela inimă. Mai târziu, după ce aruncasem deja cartă postală în cutia de postă, mi-am adus aminte: Ești *supărat* doară pe el! Te-a jignit adânc, atunci și atunci; ți-ai propus că n'ai să-l mai învrednicești nici odată cu vre-o vorbă. — Am alergat la postă. Am întrebat dacă nu se poate să capăt înapoi o cartă postală, așa și așa și adresată cutăruia, în cutare loc? Durere, nu s'a putut. A plecat deja. Piii, lucru dracului, ce-o să-și gândească ăla de mine! O să creadă că-i dau târcoale, că doresc iară prietenia lui, după ce am făcut timp de un an de zile atât de minunat pe mânosul. Memoria asta blăstămată a mea! O să se folosească bine de ea! Mă mânâncă, de stau să sar în sus de ciudă!

Bate cineva la ușă. Înainte de ce aș fi putut striga „Intră!” se deschide ușa, se repede cineva la mine, îmi cade în grumaz, mă sărută cu putere și e cu ochii plini de lacrimi. Este „*dușmanul*” meu, căruia i-am scris zilele trecute *din greșală cartă postală cea prietinoasă*. „Om bun, om nobil ce ești!” îmi zice el, între lacrimi. „Nu știi tu cum m'am simțit eu, de atunci. De sute de ori mi-a părut rău. Să mă rog însă de iertare, nu — eram cuprins de o mândrie proa-

ci și din partea fostului secretar de stat Halász Ferencz, a cărui carte întreagă ni-o dovedește aceasta.

3. Stăruințele noastre de a se abroga legea lui Apponyi sunt dictate de rezoane pedagogice și culturale și nu numai că n'avem nici un motiv de a ne împăca cu această stare de lucruri, dar toate motivele militează pentru menținerea atitudinii noastre categorice, pe care o vom și observa până la sfârșit.

4. Aceasta cu atât mai vărtos, cu cât legea lui Apponyi azi e o lege care nu numai că ne proteste, ci ne și demoralizează prin faptul că respectarea ei nu se cere dela toți cetățenii țării, ci numai dela noi Români, în vreme ce Sașii sunt scutiți de ea. Dacă mai e cinste în țara aceasta, ori să se șteargă pețru toți legile cele rele, ori apoi să se aplice față de toți.

Nu cumva crede d. deputat Schuller că ar fi de datoriu d-sale ca să ceară în parlament egalitate și dreptate, iar nu protejarea unora și asuprirea altora?

Suspendarea autonomiei în Bohemia a provocat o nemulțămire generală. Cehii aruncă toată vina asupra obstrucției germane, Germanii iarăși acuză guvernul austriac cu parțialitate, pentru că comitetul administrativ provincial în majoritate e compus din oficianți cehi. Atât Cehii cât și Germanii se pregătesc pentru aranjarea de adunări populare, în cari să se ridice protest împotriva suspendării autonomiei și împotriva îngreunării cu noi poveri a populațiunii. Toate partidele cehice au luat hotărârea a porni lupta cea mai inversumată împotriva guvernului austriac. Coaliția deputaților cehi din dieta provincială consideră suspendarea autonomiei de o călcare a principiilor fundamentale ale constituției boeme și de o acțiune îndreptată împotriva Cehilor. Deputații Cehi au ales un comitet permanent, care va avea chemarea să pornească și să conducă lupta pentru restabilirea autonomiei.

Opoziția croată n'are încredere în noul comisar. Cenzura pusă în aplicare în Croația încă de Cuvaj dăinuiește și azi în Croația și astfel orice glas al presei ce ar arăta adevărata dispoziție a populațiunii din Croația e înăbușit. Dar

refuzul categoric, ce l-a primit baronul Iván Skerlec cu ocaziunea debutului său în calitate de comisar din partea coaliției croato-sârbe, dovedește îndestul că cu întreagă cenzura și cu toată teroarea insuportabilă, opoziția croată n'a putut fi înfrântă. Imprejurarea că baronul Skerlec menține sistemul inaugurat de Cuvaj a provocat un resentiment puternic în Croația și rezultatul unor eventuale alegeri pentru dieta croată, pentru guvern numai favorabil nu va fi.

Pentru ziua de ieri i-a convocat comisarul Skerlec la o conferință pe toți bărbații politici croați, aderenți ai uniunii cu Ungaria. La conferința aceasta s'au prezentat însă numai unioniștii, guvernamentali în orice vremuri, cari și în această conferință de sine înțeles au promis tot sprijinul noului comisar. Din partea coaliției croato-sârbe nu s'a prezentat nici un membru la aceasta conferință, deși 7 membri din acest partid au primit invitări speciale, cari însă conform hotărârii comitetului executiv al coaliției au refuzat în scris a lua parte la o conferință împreună cu unioniștii. „Seriozitatea momentului” — a declarat unui ziarist un membru al coaliției — „a mănât în o tabără toate partidele opoziționiste: coaliția, partidul țărănesc, social-democrații și majoritatea partidului autonom, și acest bloc opoziționist nu-l va putea înfrânge nici o putere și nici o teroare la eventualele alegeri dietale”.

Astfel din activitatea noului comisar și mult lăudata politică de împăciuire a contelui Tisza numai restabilirea stărilor normale în Croația nu va rezulta.

Convocare.

Din încredințarea adunărilor de primăvară a reuniunilor învățătoresți române, convocăm pe frații colegi din întreaga țară la

Primul Congres învățătoresc,

ce se va ține la Cluj, (sala Redutei orașenești strada Unió 21) în zilele de 11/24 și 12/25 August 1913, cu următorul

PROGRAM:

1. Constituirea Congresului.
2. Învățătorul confesional în administrația învățământului.
3. Clasificarea învățătorilor confesionali.
4. Reforma planului de învățământ.
5. Chestiunea repartiției școlare.
6. Dificultăți pedagogice în instrucțiune.
7. Catechizarea.
8. Chestiunea cantoratului.
9. Substituirea învățătorului în cazuri de morb.

stă. Îți mulțămesc, îți mulțămesc, că ai rupt tu afurisia asta”. — „Dar omul lui Dumnezeu!” i-am strigat eu rizând, „s'a întâplat numai din greșală. Am uitat numai că ne-am învrăjbit atât de strașnic. Altfel n'aș fi făcut-o; și eu am capul mare, ce crezi tu?! — Da, zău, — dar acumă mă bucur și eu! Bine-ai venit, prietenul meu!”

Lotul cel mare și femeia săracă.

Era vorba despre nobleța, care se găsește câte odată la populația săracă, în popor. Un director de bancă mi-a povestit următoarele: Avea să-i comunice într-o zi unei femei simple, văduvă de funcționar, că a câștigat lotul cel mare cu un loz turcesc. Ca să nu sufere femeia, care nici nu visa așa ceva, din cauza veștii neașteptate, voia să-i comunice directorul de bancă norocul, care a dat peste ea, în persoană, cu toată precauțiunea. Ea a apărut în fața lui, în îmbrăcămintea ei sărăcăcioasă și l-a întrebat, cu inima strânsă, ce dorește. — „Dragă Doamnă, ai un loz turcesc”. — „Da, așa cred”, răspunse ea. Directorul de bancă: „Avem notat numărul lozului la bancă și am să-ți aduc vestea plăcută, că ai câștigat cu el”. — „Așa?” zise femeia, liniștit. — „Și încă un câștig mare”, adăogă el, ezitând. — „Așa?” întrebă ea. — „Ai lotul cel mare cu două sute de mii de fiorini!” — „Așa?”

zise ea, liniștit. — „Dar, draga mea, trăiești în referințe atât de strălucite, încât poți să primești vestea asta așa de cu sânge rece?” — „Am cinci copii încă fără ocupație hotărâtă”, i-a răspuns femeia. „Ei vezi? Ar trebui să sari în sus de bucurie!” — „Mă bucur eu”, zise ea, „da să dea Dumnezeu să rămână copiii mei cinstiți, și dacă or avea bani...”

O conversație între copii.

„Toni”, întrebă micul Carol pe frățiorul său, „te pricepi tu să scrii poezii?” — „Nu”, îi răspunse Toni. „Poate știi tu?”. — Carol: „Nici eu nu mă pricep, da unchiu' Hans, ăla știe odată să scrie, dragul meu!” — Toni: „Dar cum o face?” — Carol: „Știi, atunci trebuie să te gândești la ceva frumos, frumos de tot și la ceva bun-bun de tot”.

O, micul meu prieten! Așa de tânăr și deja atât de îmbătrânit! Știi tu ce zic „modernii”, că trebuie să faci, când ai să scrii poezii? Aj să te gândești la ceva greșos de urit și la ceva rău, grozav de rău. Numai atunci este poezia reușită. — A, cât de nesuferit de desăvârșită trebuie să fie lumea, dacă ești silit să o înrăiești cu toată arta, ca să o faci acceptabilă. Poeții cei vechi au încercat să o înfrumusețeze în senzul micului Carol. Dar au avut capete de copii, toți poeții ăia!

10. Activitatea extra-scolară a învățătorilor.

11. Învățătorimea și organizația ei economică.

12. Cvalificarea continuă a statului învățătoresc.

13. Chestiunea organizării pentru viitor.

14. Închiderea Congresului.

La acest Congres invităm, cu deosebită stimă, și pe inteligența română de pretutindea și pe toți prietini școlari și a învățământului popular.

Frați învățători,

Iată trâmbița care vă chiamă la lupta sfântă pentru drepturile voastre și ale școlii românești.

A sosit momentul mult așteptat, când, arborând stindardul nostru pe care stă scris: biele școlii, învățământului și al învățătorului român să părăsim, pentru un moment, vetrele noastre și alergând cu toții la Cluj, acolo, în unire, frăție și bunăînțelegere să punem fundamentul aceluia edificiu măreț și puternic, care odată va trebui să ne găzduiască pe toți și se numește: organizație.

Voi, eroii fără nume, cari de veacuri întregi răspândiți liberalismul și cultura în masele mari ale poporului românesc, rumpeti-Vă două zile, din lupta continuă pentru binele altora, și sacrificați-le viitorului vostru. Puneți făgăduința sfântă, că veți fi cu toții de față la marea și istorica adunare dela Cluj, și prin aceasta veți arăta tuturor celor ce se cuvine, că sunteți membrii unei corporațiuni într'adevăr conștie de înalta ei chemare.

Treziti-vă! Puneți umăr la umăr, mână în mână, și, prin o organizație bine chibzuită, vă pregătiți calea spre o viață vrednică de starea voastră socială și truda grea ce o puneți pentru luminarea poporului românesc!

Dela Cluj deci, nu-i iertat să lipsească numai cei bolnavi și — mici la suflet!

Colegii anunțați a participa la congres trebuie să plătească o taxă obligatoare de 4 coroane, care se va trimite la adresa dlui Andreiu Pora, președintele desp. Cluj în Kolozsvár, (Heltai-utca, Nr. 9) cel mult până la 10 August st. n. de unde vor primi un bilet de legitimare și, la timpul său, procesul verbal al congresului (tipărit) și vor fi împărțâșiți și de alte avantajii ce se vor putea esopera: cortel, vipt, teatru, excursiuni ș. a.

Să ne vedem cu bine la Cluj!

Învățătoarele:

Gizela Vilt, Maria Costea, Cornelia Chirila, Sofia Zarva, Elena Gherga, Sofia Băias Anuța Dănila, Silvia Chirila, Elena Bugner, Silvia Pop, Aurelia Păcătan, Iuliana Ardelean, Valeria Magdu, Mărioara Bogdan, Maria Lipovan, Marioara Bujor, Elena Onciu, Ana Terlau, Ana

Un rămășag.

Cetesc în jurnale: unul din cele mai îndrăsnete rămășaguri, care s'a făcut vreodată, este acela al profesorului Adolf Glück, din Chicago. Profesorul s'a deobligat să nu spună altceva, timp de un an de zile, decât adevărul, fără de nici o considerație, adevărul curat, nefalsificat, și a hotărât totodată să ocolească orice minciună, chiar și minciunile convenționale. Pentru cazul că ar pierde rămășagul a transcris casa sa în valoare de 25.000 de dolari pe numele vecinului său R. Iones, care va face asemenea, dacă va învinge Glück. — S'a prea grăbit americanul! Profesorul Glück are să piardă rămășagul, fiindcă ocolirea oricărei minciuni convenționale are să-l coste mai mult decât 25.000. El se gândește la favorul său, e prea natural. Dacă nu i-ar merge gândul la câștig, ar putea spune adevărul totdeauna.

— Dealtfel e ciudat lucru cu minciunile astea convenționale! Dacă trebuie să fi pentru câteva momente cu o persoană antipatică, să dai tu frâu liber simțului tău de adevăr și să faci să simtească persoana întreagă antipatia ta? N'ar fi mai bine să cauți să te molcomești și să fi prietinos și bun cu persoana respectivă? Ar fi prefăcătorie ținuta ta ultimă sau iubire?

Drăgan, Sultana Clulef, Laura Crișan, Laura Epure, Virginița Grivase.

Ioan P. Lazar, redactorul „Gazetei învățătorilor”.

Președinții reuniunilor:

Iuliu Vula preș. Reun. din stânga Murășului; Romul Botezan inv., preș. desp. Sibîu; Vasiliu Bogoiu inv., preș. desp. Lipova; Dem. L. Todoran inv., preș. desp. Dicioșanmărtin; Mihail Vidu inv., preș. desp. Halmagiu; Ioan Turdean inv., preș. desp. Belint; Gavril Hordoan inv., preș. desp. Bistrița; Ioan O. Damian inv., preș. desp. Roșia; Mihail Ciura inv. preș. desp. Vascau; Petru Băran inv., preș. desp. B.-Comloș; Octavian Pop dir. preș. reun. inv. Făgăraș; Vasile Dumitraș inv., preș. desp. Dârgea; Ioan Mango, inv., preș. desp. Morlaca; Ioan Ganga inv., preș. desp. Mureș; Augustin Ocnean inv., preș. desp. Aiud; Andreiu Pora inv., preș. desp. Cluj; Alexiu Jianu inv., preș. desp. Oravița; Nestor Trandafir inv., preș. desp. Biserica-Albă; Teodor Trombițaș inv. preș. desp. Murăș-Utoara; George Spătaceanu inv., preș. desp. Alba-Iulia; Traian Hențiu, preș. reun. inv. Orșova; Nicolae Nicorescu inv., preș. desp. Timișoara; Teodor Badu inv., preș. desp. Pogăceaua; Onisim Sas inv.,

preș. desp. Sângeorz; Nicolau Degan inv., preș. desp. Jernut; Teodor Radu inv., preș. desp. Indal; Ioan Cloambeș inv., preș. desp. Oradea-mare; Teodor Mureșan inv. preș. desp. Eriu; Gregoriu Borcutean, secr. desp. Baia-spie; George Pârnu, secr. desp. Buzias; Simion Oros. preș. „R. I. R. S.”; Ioan Suciu inv., preș. desp. Reghin; Vasile Morariu inv., preș. desp. Ludoș; Ștefan T. Secetă inv., preș. desp. Medias; Ioan Chira inv., preș. desp. Codru; Nicolae Grecu inv., preș. desp. Cătina; Simion Poruțiu inv., preș. desp. Turda; Alexandru Laczko inv., preș. desp. Giurgiu; Alexandru Man inv., preș. desp. Somes; Iulian Lucuța, inv. v.-preș.

Directorii școlari:

Gheorghe B. Boeriu, Viștea de Jos (Făgăraș); Pompliu Dan, Zărnești; I. Urzică, Giurgiu; I. Sporea, Feldioara; Cl. Grivase, Năsăud; A. Boldor, Codlea; G. Tomi, T.-Chiesd; Ioan Motora, Câmpeni; Pavel Dîrea, Borșineu.

Învățătorii:

(Urmează o lungă serie de nume pe care din lipsă de spațiu am fost nevoiți să o suprimăm.)

a *nagykolcsi gör. kath. egyház* gondnokát, hogy a *f. évi február hó 24-én eszközölt hivatalos kiküldtáson költségei fejében (10 kor. napidij és 9 kor. kilométerdíj) összesen 19 koronát azaz tizenkilencz korona összeget 8 nap alatt (cum asta în aceeaș scrisoare ?? și cum se face pe baza acestui aviz licitație ?? Rap.) küldje be hozdm.*

Szatmár-Németi, 1913. évi március hó 26.

Gönczy Antal,
egyházi ker. esperes.

Tt. *Ternován János urnak, kör. kath. lelkész, Nagykolcs.* Mellékelve: 1 drb számnélküli román szövegű beadvány.

Notițe: Părintele Ternovean a pus la arhivă... explicările inapoiate pentru traducere. Urmarea se vede în

Cap. V.

Extra-dedicație principelui Maximilian.

L. I. Chr.

(laude-se Isus Ristos. — Rap.)

Iubite frate!

Precum ti-am facutu cunoscut, în 15 a l. c. conform informațiunei fr. S. Antoniu admin. apostolesc sub Nr. 1143 913 eram să ies la N. Koles, în cauza procedeuului canonicu intenționatu în contra M. Diale.

Eu m'am rogatu să se amane, dar de Va succede a sfătui curaturimea spre bine că M. Ta vei cugeta altă. Rescrisul referitoriu la aceasta cauza vi o tramitu în Copia autenticu sub J.

Inse acuma au sositu formulariul procesului canonicu cu întrebările prescise sub J. la cari debue se respundeti singilatim et separatim.

Ve rogu cu iubire, dovediti obeduintia fatia de dorulu H. S. admin. apostolicu. Dați dară în limba maghiara o dechiarațiune, că în terminulu de M.O.D.V. propusu, veti satisfac rațiuniloru.

Acum sub Nr. 2143913 sum îndrumatu se Ve provocu se dati responsulu doritu în decursu de 8 zile, — **daca nu, tara amanare împreuna cu un preotu, cu protopretorele Galgóczy împreuna cu suita lui gendermarcesca se ies în fația locului.** (Intr'un proces canonic, adică investigația unui proces canonic în vârtutea căror legi?? Vezi cap. XI. — Rap.) Me dore de acest rolu, inse de ai resistă, amu îndrumatiune că stante pede se fi suspendatu și ca admin. paroch. în casulu cel mai favoritoriu veti fi dispusi la altu beneficiu.

— Dobi si Moftinulu în circulariul proxim vor fi curentate (?) Prin *resistența nu veti folosi causei. ci pote se fti compromisi.*

Daieu mi vede anima, că asiu fi fericitu dacă prin o corespondența mi-ati face cunoscutu că s'a adusu toate la bunu resonu!

Paditoriuil cartilor e preotulu, deci poporulu la carti n'are dreptu. (?? Rap.)

De poti, fã se vinã toate spre bine, prin ce s'ar evita neplaceri neasteptate, neprevedute, api spese mari.

Altmintre episcopulu Antoniu, este foarte irritatu si prin judecati stranii vre se faca pace! Referitoriu la casulu Mo DVostra mi-au sositu multe rescriptiuni, cari trebuie să le ducu la fatia locului, — asiu dori se le tramit la Ungvár cu aceea, că cauza e finita!

Meditati, resolutive spre pace, Ve rogu. Altmintre pieloru sufragii recomandatu, sum în Nyir-Acsd la 16 Maiu 1913.

Alu MODV. iubitori frate în Cr.

Victor Bistranu,
preotu gr. c. prot.

Notițe: Victor Bistranu, care iscălește așa nu fiindcă se ține de român, ci fiindcă nu știe scrie, e iarăș o creatură a Hodorogului. Un moșneag, născut în 1859, de câțiva ani pensionat, (văduv), iar acum înviat din morți și pus de dreptul protopop în noul cerc al Dobriținului. Halal să-i fie de el, Hodorogului. Nouă ni-e milă de bătrânețele pângărite.

Cap. VI.

Ca pe vremea lui Luther.

„Întrebările prescise” sub „I.”, de cari se face amintire în capitolul precedent: și cari n'au nici în clin nici în mănec cu stăruirea pe lângă corespondența românească, ci sunt niște

Ancheta noastră.

Peripețiile unui — proces canonic.

Scandal fără seamăn.

— Dela trimisul nostru special. —

Calciul-mare, Iulie 1913.

Prin o indiscreție ce sper să mi-se ierte de cei ce sunt cu tragere de inimă pentru cauză, am ajuns în posesiunea nespuse de prețioaselor documente aci mai la vale publicate, cu subtitluri, ce se cuvîin oricărui scandal veritabil... Darea de seamă din acest număr o dedicăm prințului Maximilian de Bavaria, adevăratului catolic și creștin, judecății nepreocupate a a căruia ne vom fugriji să supunem documentele. Prietinelui lui Bunea, le va ști mai bine destinația, decât ăstiaialți prietini... ai noștri dela nunciatura vieneză.

Au și o notă nouă aceste documente ale parohiei din Calciul-mare: O războire pe hârtie; Și-un jaf — nu de administrație săvârșit

Cap I.

Inimioșii.

La marea adunare din Alba-Iulia, ținută în 29 Maiu 1912, au luat parte din Calciul-mare:

Preotul: Ioan Ternovean
Curatorul: George Murășanu
Credincioșii: Ioan Brăteanu
Florea Iarcu
Vasile Roman.

Cap. II.

Inceputul inceputurilor.

568 sz.

Tisztelendő

Ternován János urnak lelkész
Nagykolcs.

Gönczy Antal szatmárnémeti esperesnek folyó évi február hó 24-én (ziua huiduirei — Rap.) kelt 62 számu felterjesztéséből meg-megütközéssel értesültem arról, hogy a nagykolcsi hívek őt esperesi működésének teljesítésében erőszakos módon megakadályozták és tisztelendőséged pedig teljesen passsive viselkedett holott papi kötelességei és engedelmessége esküje arra kötelezte, hogy a püspöki megbízott esperessel szemben reverentiával viselkedjék (ce logică? Rap.) utját szabaddá és tevékenykedését lehetővé tegye. Tisztelendőséged előzőleg vette az esperes ur értesítését és így nem csak módjában állott,³⁾ de kötelessége is volt otthon tartózkodni és a dolgokat úgy rendezni, hogy azoknál ne a botrányok, de a canonicus tiszteletlenség szerezet. Amikor tehát ezért Tiszte-

³⁾ (Exact aceleași fraze, ca în actul de acuză al procurorului. Intelegeti acum proveniența actului de acuză, și pronunțarea de parte trei luni a acestului proces. Rap.)

lendőséged szigoruan megdorgálom, jóakarattal (?) figyelmeztetem, hogy ilyen vagy hasonló eset a jövőben elő ne forduljon, mert különben az engedetlenség súlyos vétségének következményeivel leszek kénytelen büntetni.

Most pedig felhivom, hogy a vezetése alatt levő anya és fiók egyházak gondnokaival jelen rendeletem kézhez vételétől számított 8 napon belül a szatmárnémeti esperes lelkész előtt jelenjék meg és ott számoljanak, el — magukkal vivén a szükséges számadási naplókat és okmányokat, továbbá a lelkészlet anyakönyveit és leltárát.

Ungvár 1913 február 28-án.

Papp Antal,

munkácsi püspök,
hajdudorogi egyházmegyei
apostoli administrator.

Notiță. A. Gönczy e creatura lui Antoniu Papp, în locul protopopului I. Huban. Orașul Sătmăr aparține diecezei de Gherla. Noul cerc protopopes, arondat per abuzum de Papp Antal, înainte de trecerea celor 3 ani de tranziție, cari fac atâta pricină... e alcătuit din parohii ce aparțineau Orăzii și Gherlei, amestecat. Amănuntele vizitei lui Gönczy la la Jaczkovics, în raport, după documente. — La „dorgatoriul” acesta părintele Ion Ternovean, dă o scrisoare de explicație, românește.

Cap. III.

Pentru limbă.

802 sz.

Nagytisztelendő

Gönczy Antal urnak,

sz. sz. tanácsos, esperes lelkész
Szatmárnémeti.

Felhivom Nagytisztelendőségedet, hogy utasítsa Ternován János nagykolcsi lelkész, miszerint kormányomhoz intézett beadványait mindenkor magyar nyelven írja s a mellékelt visszaküldött hivatalos jelentését magyar nyelven megszerkesztve terjessze fel kormányomhoz.

Ungvár, 1913 március 18-án.

Krisztusban szives atyja

Antal,

püspök
apostoli adminstrator.

Notiță. Observați? acuma „Antal püspök”, corespondența prin protopopul său; dorgatoriul de mai înainte îl trimitea „Papp Antal”, direct la inculpat...

Cap. IV.

Preludiile... licitației.

Érk. 1913. március hó 25.

91 1913. sz.

Ezen főpásztori leiratot teljesítés végett amidőn megküldöm, egyben kérem utasítani

noduri în papură, — le dau în originalul ungurească:

1. *Elismeri* Főtisztelendőség Pap Antal munkácsi püspököt, stb... és O szentsége által kinevezett apostoli administrator stb... felettes hatóságának?
2. *Elismeri* Gönczy Antal, stb, mint kerületi esperes?
3. Késznek nyilatkozik Gönczy A. stb. előtt megjelenni az anya és fiók egyházat gondnokaival együtt, és az egyházi számadásokat előterjeszteni?
4. — Hajlandó-e a jövőben az egyházi kormányal folytatott levelezésben a magyar nyelvet mint hivatalosat, használni?
5. — Késznek nyilatkozik jövőben megváltoztatni magatartását, és engedelmeséget és tiszteletet tanúsítani az egyházi többség iránt?

Ráspunsul:

Prea On. Of. Protopopesc.

Nyiratád.

La scripta D-Voastră Nr. 55—1913 primită în 21 l. c. în care mă provocați că în curs de 8 zile să dau răspuns la cele 5 întrebări canonice, cu toată onoarea Vă răspund la toate întrebările în ordinea care mi s'a prezentat, și anume:

Ad. 1. Recunosc pe Ilustr. Sa Antoniu Papp ca demisit de Adm. Ap. din partea Sf. Sale Pontif. Roman pentru dieceza de Hajdudorog — și ca atare Episcop al meu.

Ad. 2. Recunosc pe Prea On. Antoniu Gönczy de protopop al meu.

Ad. 3. Sum aplicat a mă prezenta cu întreaga curatorime atât din matre cât și din filii pentru efectuarea reviziunii socotelilor bisericești.

Ad. 4. Raporturile, rugărilor și toate scrisorile pentru aceea le redactez în limba română, fiindcă voiesc să observ cu toată strictețea bula papală „Cristif. Graeci” care dispune că în 3 ani rămân toate cum au fost.

Ad. 5. Sunt cu toată reverința, și obediința față de guvernul diecezan și mă supără mult că obediința mea din trecut s'a tras la îndoială pe baza unor informațiuni tendențioase.

După aceste sum al Prea On. D-Voastră

Nagykolcs, la 24 Maiu 1913.

stim. în Christos frate

Ioan Ternovan m. p.
paroh.

Cap. VII.

Codița cumpărătorului de suflute:

Pe dosul conceptului de răspuns la cele 5 puncte de „confesie” augsburgiană... zătesc niște rânduri, dintr'un condei ce mi vine cunoscut...

Iubite Ioane!

La invitarea lui Tamaș, numai atâta mai adaog, că pe Duminecă, să vini, de sigur, voi a ști, ce ai isprăvit în Orade, și apoi în legătură cu acele am, să îți comunic și eu față de persoana și cauza ta — ceva.
La trei oare ești aici și dela Vetés — dacă nu va fi vreme rea — mergem cu căruța, numai vină vom vedea!
Vetés, 22/V, 1913. Salutări prietenești:
V. Ardelean.

Cap. VIII.

Se dă de gol un fățarnic.

Prea on. Officiu parochialu
în Nagykolcs.

Abia că ati mersu de aici, fui provocatu se relatiedi în meritulu causei. Eu și acum stau de vorbami, că dorescu că plane fatia de DVostra cauza se nu produca nici o neplacere.

Inse despre tenuta curatoriloru în fatia locului trebuie să ieu protocolu. ODVostră inca a-ti facutu reu cându a-ti denegatu subscrierea protocolului luatu aici. Viati esprimat u că numai în limba romana vrei a epistolidia cu Ordinariatulu, asia dara nu observati integritatea celoru cincii practe. Altmintre fiii linistiti, fora compromi-

siunea mea nu potu absta dela esire, inse credu că prin afabilitatea ODVostra numai spre bene va fi.

Altmintre bunici efectii recom. s.m

in Ny. Acsád 1913 V/27

devotu

V. Bistran.

Sentința.

1630. sz.

Pap Antal, Isten ?) gondviseléséből és az apostoli szentszék kegyelméből munkácsi püspök. Öszentsége házi főpapja, szent Péter és szent Pál apostoloktól nevezett tapolczai apát.

A folyó évi 1143. sz. intézkedéssel Ternován János nagykolcsi gör. k. lelkész ellen, a hivatalos egyház látogatás meghusitá-áb u nyilvánu'ó engedetlenség vétsége miatt elrendelt és f. é máj. 30. foganatosított kánoni vizsgálat alapján a következő

ítéletet hozom:

Ternován János n. k. gör. k. ker. esperessel és a főhatósági rendelettel szemben tanusított engedetlenség vétségében vékesnek találtam, egyuttal tudomásul veitem a vizsgálat alkalmával kifejezett azon kijelentését, hogy a jövőre nézve ugy az egyházmegyei főhatóságnak mint az illetékes ker. esperesnek a kellő engedelmeséggel és tisztelettel megadja, s eddigi viselkedéséért bocsánatot kér.

Ezek alapján Ternován János lelkészszel szemben súlyosabb büntetést nem alkalmazok, csupán atyai-lag figyelmeztetem, hogy a jövőben törvényes felelősségével szemben a papi hivatással járó tisztelettel és engedelmeséggel viselkedjék, szem előtt tartva azt, hogy az egyház hű szolgálja felelősségünk parancsában Isten akaratát követi.

A fegyelmi vizsgálatnak 85 Kor. 96 fill.-ben megállapított eljárási költségért Ternován János lelkész tartozik viselni, s azt 30 n. alatt az egyházmegyei irodának megfizetni.

Ezen anyagból 61 Kor. 76 fill. Bistrán Viktor nyíracsádi lelkész esperesi hivatal vezetőt mint a vizsgálat vezetőjét, 27 Kor. 20 fill. pedig Hubik György (se zice că si asta ar fi român! — Rap.) hosszupályi gör. kath. lelkészt mint a vizsgálat jegyzőjét illeti meg.

Indokok:

Ternován János nagykolcsi lelkész a ker. esperes f. évi február 14-én 62 sz. alatt kelt jelentése szerint a hivatalos egyházlátogatást tünető viselkedésével (inainte în invinua numai cu «titodinea passivă») meghusitotta és az espereshez intézett román nyelvű leveleiben az esperes el való hivatalos érintkezést megtagadta. (?) Nem tett eleget a lelkész a f. évi 568 sz. főhatósági rendeletnek sem melyben elköteleztett arra, hogy 8 napon belül esperes előtt jelenjék meg és tejjesse elő az egyházi számadásokat, ugy nem különben elhárítás nélkül hagyta f. évi 802 sz. főhatósági felhívást, mely odautasította, hogy védő iratát magyar nyelven adja be.

A többrendbeli engedetlenség miatt rendeltetett el ellene a kánoni vizsgálat melyet, Bistrán Victor debreczeni ker. esp. foganatosított.
A vizsgálat alatt a vád alá vont lelkész tévedését (?) beismerve engedetlenségéért bocsánatot két s a jövőre nézve fiai engedelmeséget és hódolatot ígért.
Tekintettel ezen enyhítő körülményre korábbi viselkedéséért csupán megintetik egyuttal, mivel k zárólag ő volt oka a megtartott vizsgálatnak a felmerült eljárási költségek viselő-ére is őt kellett kötelezni.
Ungvárt. 1913. június 17.

P. H.

Papp Antal m. p.
munkácsi püspök
h. d. i. m. apostoli
administrator.

Cap. IX.

Se joacă de-a Roma...

1630 szám.

Nagyfőtisztelendő

Gönczy Antal urnak
sz. sz. tanácsos, ker. esperes

Szatmárnémeti.

A Ternován János, nagykolcsi lelkész ellen lefolytatott vizsgálatról felvett jegyzőkönyvet és a hozott ítéletet másolatokban tudomásulvétel céljából oly felhívással küldöm meg esperes urnak, hogy jelentse be, vajjon eleget tett-e Ternován János lelkész az egyházi számadásokra vonatkozólag a vizsgálat során tett ígéretének?

Ungvár, 1913. június 17-én.

Krisztusban szives atyja

Antal,
püspök,
apostoli administrator.

Causa non finita...

Protocol,

luat în ședința senatului bisericesc gr. cat. român, din Culciul mare, ținută în 17 Iunie 1913.

Prezenți: M. O. D. I. Ternovan preot.

Membri: George Murășan Ioan Bretan, George Bretan, Mihail Révész, Ioan Kocsis, Pavel Kente, Ilie Pal, Mihail Iancu.

Verificatori se aleg G. Murășianu și Paul Kente.

Prezidentul deschizând ședința, aduce la cunoștința senatului bisericesc, că curatorimea anului 1912 este convocată ca cu socotelile anului 1912 să se prezinteze înaintea lui Antoniu Gönczy, prot. rutean în Sătmar, aparținător diecezei H. dorogului. Deci întrebă senatul bisericesc, că ce îndrumare îi dă curatorimeii, il impuniticește pe curator să predee și să se prezinteze înaintea lui Antoniu Gönczy în Sătmar (?) sau ba?

Senatul unanim anunță, că ei nu vor prezenta socotelile unui prot. dela H. dorog (ipsa verba — Rap.) nicidecum, și așa ei nu dau dreptul curatorimeii ca să se prezenteze înaintea lui A. Gönczy, cu socotelile din 1912. Și altfel cauza dreaptă și sfântă este apelată la Roma; până când noi nu primim răspuns dela Roma, numai forței brachiale cedăm, dar vlădicia H. dorogului nu vom primi-o în vecii vecilor.

Dat: Culciul-mare, 17 Iunie 1913.

Paul Kente, m. p.
George Murășianu, m. p.
verificatori.

Lap. X.

In numele lui Isus!

457/13

Hivatalos árverési hirdetémy.

Gönczy Antal g. kath. esperes 19 k. nap és fuvardíj a közadóhatalékok fejében lefoglalt zálogtárgyaknak az 1883. évi XLIV. t.-cz. 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, és 74. §-ai értelmében eszközözendő nyilvános elárveréséről. A tartandó árverés helye Nagykolcson 1913 május 29. d. u. 1. orakor, Szatmáron 1913 június 4-én d. e. 11 orakor. Az elárverendő ingóságok lefoglaltattak Nagykolcson 60 házszám alatt (la curatorul George Murășianu. Rap. A zálogolt tárgyak megnevezése, sommásan, nemenként) Egy darab egy éves fehér kocsa. Összes becser 40 kor.

Árverési feltételek:

1 ször. Az első árverésen mindazon egyes zálogtárgyak, a melyek értéke 100 koronát meg nem halad, becseron alól is mindjárt föltétlenül el fognak adadni; 100 koronán feüli értékű egyes tárgyak pedig csak akkor, ha a becsernek legalább háromnegyed része ígértetik.

2-ször. A második árverésen azonban minden zálogtárgyak különbség nélkül, a becserék háromnegyedén alól is, — a legtöbbet ígérőnek mindenesetre átengedtetnek.

3 ször. A vételár készpénzben azonnal fizetendő. Kelt Nagykolcs 1913 május hó 15-én.
(indescifrabil) Kocsis József, bírő.

Cap. XI.

Vezi la capitolul cincii.

Nagy.

Csaba Adorján főispán

R. P.

Mint „Románul” aradi kiküldöttje interjú kérek hajdudorogi ügyben.

D. ügyvéd, Victoria-szálló.

D. ügyvéd — Szatmárnémeti

Victoria szállóda.

Főispán nincs ittthon

Titkár.

Până aci documentele. In cap. XII. comentarele, și completările. Din celo ce se vor scrie acolo, va înțelege oricine, de ce părintele Târnocean, unul din cei mai optimiști preoți și unul din cei mai vehemenți români, ce am cunoscut, n'a putut lăsa turma în grija lupilor, și n'a oferit (dușmanilor!) spectacolul unei destituirii, perzistând în nesupunere!... In orice caz noi i-am fi fost recunoscători pentru acest spectacol. Ni-ar plăcea să vedem, cum Hodorogul... — vorba dânsului — nu învinge cu un creot destituit, și nu-l poate scoate din sat, nici cu jandarmii, fiindcă poporul face baricadă cu piepturile sale. Dar trebuie să fim mai reali, în rezistență. Și suntem neapăs de recunoscători Sfinției Sale și pentru atâta „impetrivire”... Pentru rara bărbăție ce dovedește!

Din documentele publicate va înțelege oricine... mărgăvia mercenarilor Satanei, cu L' (audetur) I. (osus) Ch. (ristus) în fruntea unui act de porcărie, poreclită proces canonic.

Seara, la orele 8, tot în grădina primarului din Gâlgău — unde s'au ținut adunările — în un pavilion s'a dat o reprezentație teatrală. S'a jucat: „O vișoară” piesă populară în 3 acte de Octavian Prie. Diletanții și-au jucat rolurile bine.

O mare parte a publicului adunat aci a plecat seara la Biizușa unde teologii din Ileana-mare și jur tot în ziua aceea seara și-au aranjat obicinuita petrecere de vară sub patronajul dlui Dr. Teodor Mihali și al Ilustrei d-sale soții Eleftera.

Cam la ora 9 au sosit iluștrii patroni ai petrecerii însoțiți de o mulțime de intelectuali din Dej. La intrarea dlor în sala pavilionului băilor cele vre-o 60 părechi de tineri cari jucau „Ardeleana” s'au oprit în joc și au aclamat cu însu-

flețire pe iubitul deputat Dr. Teodor Mihali și ilustra d-sale soție imbrăcată în costum național, iar muzica a intonat imnul nostru sfânt: „Desteaptă-te române”.

Petrecerea a luat un avânt neobișnuit după ce însăși dna Eleftera Mihali, văzând ce bună dispoziție domnește și ce frumoasă primire le-au făcut, a intrat în horă. Relev că cea mai mare parte a damelor au fost în costum național — de-aci splendoarea petrecerii din Biizușa.

In pauză corul teologilor a cântat mai multe poeme eroice.

Veniul petrecerii s'a dat bisericeii din Ileana-mare. D. și dna Mihali au dăruit aceleleaș bisericii 150 cor.

Tot atâtea momente culturale de însemnătate.

Coresp.

Serbări culturale în Gâlgău.

Despărțământul Dej al Asociației și cercul Dej al Societății pentru fond de teatru român — la Gâlgău. — Petrecere în Biizușa.

Ileana-mare, 28 Iulie.

Nefericirile ce îndurăm și în anul acesta în urma esurărilor continue cari au nimicuit cea mai mare parte a recoltei — mai ales în comunele comit. Solnoc-Dobăca așezate pe ambele maluri ale Someșului, aproape îndreptăteau părerea unora ca adunările celor două instituțiuni culturale să nu se țină. Fiind însă adunările fixate înainte de esurări s'au luat toate dispozițiile necesare pentru ținerea lor.

Ieri, Duminecă, 27 Iulie n. în prezența unui public mare din țărani și aproape întreaga intelectualitate română din Dej au fost salutate ambele comitete ale despărțământelor instituțiilor noastre culturale în comuna Gâlgău aparținătoare cercului electoral Ileana-mare.

Despre decursul adunărilor raportez pe scurt următoarele:

La orele 3 d. a. directorul despărțământului dl Ilariu Boros, protopopul Dejului, explicând țărânilor scopurile ce le urmează Asociațiunea, deschide adunarea. Urmează raportul comitetului prin secretarul Dr. Ioan Mezei advocat în Dej, despre activitatea în anul 1912, din care se evidențiază că comitetul a aranjat și în anul trecut mai multe serate și prelegeri populare, aproape în toate comunele aparținătoare despărțământului Dej.

Casarul raportează despre intratele și eșitele din anul expirat, și constată că despărțământul are un plus de aproape 300 cor. depus la banca „Someșana” din Dej.

Ca delegați pentru adunarea generală a Asociațiunii au fost aleși dd. Dr. Teodor Mihali, deputatul cercului Ileana și Dr. Ioan Chereches, adv. în Dej.

La orele 4 și jumătate președintele cercului Dej al Societății pentru fond de teatru român dl Dr. Liviu Mișca, arătând însemnătatea și menirea societății, accentuând în deosebi necesitatea luptei intelectualilor români din centre pentru răspândirea cât mai intensă a culturii în straturile țărânilor, deschide adunarea.

D. secretar al societății Dr. Iosif Boca adv. în Dej în o pledoarie frumoasă raportează despre activitatea comitetului, în deosebi specifică locul unde s'au ținut până acum reprezentații teatrale, aduce mulțămii diletanților, cari necrutând oboseala și munca prin debutul lor au conlucrat la realizarea scopului ce-l urmărește societatea.

Președintele, v.-președintele și comitetul au fost realeși pe un nou period de 3 ani.

S'au înscris numeroși membri atât la Asociațiune cât și la Soc. pentru fond de teatru.

Remarc cu deosebită plăcere o frumoasă faptă cu care s'au încheiat adunările:

D. Dr. Teodor Mihali deputatul cercului Ileana-mare a dăruit cu acest prilej suma de 100 cor. pentru cei mai săraci poporeni din Gâlgău, cari au suferit prin esurări.

Conferința de pace din București.

Caracterul special al delegației bulgare. — Teama de tărăgâneală. — Noui lupte.

Arad, 29 Iulie.

Din București ni se anunță că mâine, Miercuri, când toate delegațiile vor fi adunate în București, ele se vor întruni la ministerul de externe, unde se vor face prezentările. Conferința va începe Joi. Conferința delegațiilor — după cum am mai spus — se ține în București și nu la Sinaia, cum se proiectase. Într'adevăr, Sâmbătă, ambasadorii celor șase mari puteri europene în București — Rusia, Franța, Anglia, Germania, Italia și Austro-Ungaria — s'au întrunit la legațiunea rusească și s'a stabilit de comun acord cu d. Titu Maiorescu, că avându-se în vedere importanța actului ce se săvârșește, conferința să aibă loc în capitala regatului român.

În cercurile diplomatice străine din București, s'a remarcat, nu fără mirare, că atunci când delegațiile celorlalte state balcanice au în fruntea lor fiecare pe președinții lor de consiliu Bugaria face excepție. Din felul cum este alcătuită delegația bulgară, în cercurile diplomatice din București se crede că ea va da loc la tărăgâneală. Ori de câte ori în cursul desbaterilor se va ivi o chestiune mai dificilă, probabil că va recurge la explicații ce le va cere cerurilor diriguitoare superioare din Sofia, ea neavând prin esența ei de constitui o inițiativă proprie.

Dealtfel delegațiile sârbă și greacă au instrucțiuni formale și categorice, ca la cea dintâi tărăgânare sau cerere de amânare, să intrerupă orice continuare a tratativelor și să părăsească imediat Bucureștii, cu primul tren.

Acțiunea Turciei, continuă să îngrijoreze cercurile diplomatice. Se vorbește într'una de o intervențiune, pe care puterile, sau două din ele, ar face-o la Constantinopol. Dacă puterile se mărginesc la mijloace pur platonice, aceste mijloace nu vor avea nici un efect. Dacă una din puteri ar interveni, sub motiv că are interese speciale de apărut și ar recurge la mijloace de constrângere armată, atunci nu sunt excluse complicațiuni internaționale. Astfel, dacă Rusia trimite flota sa din Marea Neagră în Dardanele, nu este înlăturată o intervențiune a flotei engleze din Mediterana, nu tocmai sub motiv de cooperare.

În modul acesta s'ar repeta conflictul anglo-rus din 1878.

Nu credem însă că puterile vor ieși din politica lor de „neintervențiune” în ce privește problema Orientului.

O altă soluție, spre a scoate pe Turci din Tracia, este singura posibilă și eficace, fără a primejdui pacea europeană. Odată pacea încheiată la București, cele 4 state balcanice în frunte cu România, dacă vor înțelege ce le dictează supremațiile lor interese, vor putea în comun acord sili Turcia să respecte voința lor și a Europei.

O intervenție izolată a României în contra Turciei — intervențiune despre care au vorbit ziarele vieneze, — după cum ni se anunță din București, este cu desăvârșire exclusă.

Mișcarea trupelor române pe teatrele de operațiuni de vest și est.

București. — Ministerul de război publică următorul comunicat oficial:

„Pe teatrul de operații dela vest: Corpurile de armată se găsesc aproape în linia la nord de defileurile din zona Klisura-Orhanlia, având la sud de defileuri, în bazinul Sofiei, puternice avangarde. Avangardele pentru un moment, s'au oprit pe loc. Ambele divizii de cavalerie se găsesc pe aripel armatei. Linia ferată Samovit-Plevna a fost restabilită. Nici o ciocnire n'a mai avut loc, afară de cele anunțate prin buletinele anterioare. Starea sanitară a trupelor este excelentă.

Aprovizionările se fac în mod foarte regulat. Populațiunea bulgară profitând de faptul că li se plătește totul în bani a urcat prețurile alimentelor care sunt cumpărate în chip benevol de către soldați și ofițeri. Rechizițiile se fac toate cu plată în bani, și produsele sunt oferite chiar de populație.

Pe teatrul de operații de est: În cadrul trupelor corpului de armată ocupă cu grosul lor localitățile importante; Silistra, Balcic, Turtucaia, Dobrici, unde s'au oprit”.

Bulgaria dorește alianță cu România.

Viena. — Corespondentul din Sofia al ziarului „Neue Freie Presse” a avut o convorbire cu ministrul de externe Ghenadieff, care i-a declarat următoarele:

„Alianța cu România o consider ca un fapt împlinit. România stăruie în modul cel mai leal ca să obțină încetarea ostilităților. Prin aceasta România face un mare serviciu tuturor statelor balcanice.

Concesiile oferite României sunt definitive. Sacrificii extraordinare făcute în acest scop sunt într'adevăr foarte dure, noi însă le vom uita, fiind convinși că ele vor forma baza alianței, care e în interesul ambelor state.”

Serbia și pacea.

Belgrad. — „Tribuna” anunță că una dintre condițiunile de pace ale Serbiei e ca Bulgaria să încheie o nouă alianță cu Serbia.

Atitudinea Greciei inspiră temeri.

Petersburg. — *Atitudinea Greciei inspiră temeri serioase. Diplomații ruși declară că nu Constantinopolul ci Atena creiază cele mai mari dificultăți.*

Marile puteri contra Turciei.

Viena. — Intre guvernele marilor puteri decurg actualmente tratative în scopul de a se găsi mijlocul cel mai potrivit pentru a o constrânge pe Turcia să-și retragă armatele din Tracia. Primul demers al marilor puteri va fi acela, că vor preda guvernului turcesc o notă colectivă în care îl vor soma în modul cel mai energic să respecte voința puterilor. Dar de oare ce se prevede că acest demers al puterilor nu va avea rezultatul dorit de ele, sunt în cursul tratative pentru un demers mult mai efectiv.

Se svonește că Rusia a abandonat proiectul de a intra cu armatele în Armenia. Știrile acestea nu e confirmă din nici o parte.

Petersburg. — Ambasadorul rus din Londra a primit ieri instrucțiuni de la guvernul său să propună o demonstrație navală împotriva Turciei, în caz când aceasta nu va ceda.

Turcia mobilizează 3 corpuri de armată în Asia-mică.

Frankfurt. — Ziarul „Frankfurter Zeitung” află din Constantinopol, că Poarta a ordonat mobilizarea celor trei corpuri de armată din Asia-mică. Turcia nu dispune de fonduri și nu se știe deci cum va face față cheltuielilor acestei mobilizări. Comunitatea cu Adrianopolul a fost restabilită și asigurată.

Armata turcească înaintează spre Aitos.

Sofia. — Turcii continuă să înainteze spre Jamboli și Aitos, jefuind toate localitățile.

Neliniște în armata bulgară.

Berlin. — Ziarul „Morgenpost” află din Cumanovo că prizonierii bulgari declară că în armata bulgară domnește mare neliniște.

Rusia transportă mereu trupe pe căile ferate caucaziene.

Berlin. — Ziarul „National Zeitung” află din Petersburg, că pe căile ferate caucaziene se transportă mereu trupe.

Trupele din Tiflis și Hulais, au fost transportate integral la graniță. Dinspre sud de asemenea se aduc trupe în Caucaz.

Din cauza acestor transporturi, atât traficul de călători, cât și cel de marfă au fost suspendate.

Noui lupte sârbo-bulgare și greco-bulgare.

Belgrad. — Sârbii au cucerit Straknsonka și Golemaglova, pe țărmul râului Nișova, lângă granița bulgară.

Belgrad. — Pe întreaga linie se dau lupte crâncene. Lupta e foarte crâncenă mai ales la Carevo-Selo, unde Sârbii i-au împins pe Bulgarii departe de pozițiile lor actuale și au ocupat poziții importante. Se svonește că Sârbii au capturat o întreagă brigadă bulgară.

Sofia. — În pasul Kresna decurge o luptă decisivă între trupele bulgare și grecești. Amănunte lipsesc.

Lupte româno-sârbe și greco-sârbe?

Paris. — Ziarele de azi dimineață publică știri sosite de pe teatrul războiului cari afirmă că între aliații balcanici au avut loc ciocniri serioase. Astfel, la Berovica a avut loc o ciocnire între trupele române și sârbești.

Trupele românești fiind în preponderanță

după o luptă scurtă au capturat două escadroane de cavalerie sârbească.

O altă ciocnire a avut loc la Ghevgheli între trupele sârbești și grecești.

Conferința europeană.

Londra. — Corespondentul din Sofia al ziarului „Daily Mail” află că marile puteri, afară de Rusia, se ocupă cu ideea convocării unei conferințe europene în care să se decidă asupra tuturor chestiilor balcanice.

Tratatul de pace nu va fi revizuit.

București. — În cercurile competente de aici se declară în modul cel mai hotărât, că în cazul când tratativele de pace din București vor eși bine, decisele acestei conferințe vor fi definitive și nu vor suferi nici o modificare.

Fostul guvern bulgar va fi pus sub acuză.

Sofia. — Partidul liberal va prezenta Sobraniei o propunere în sensul că parlamentul să pună sub acuză pe fostul prim-ministru Danef și pe membrii cabinetului acestuia. În cercurile competente bulgare se crede cu certitudine că Sobrania va accepta această propunere.

CRONICA ȘCOLARĂ**CONCURS DE PRIMIRE**

în seminarul Junimei române greco-catolice stud. din Blaj.

1. Părinții cari voiesc să-și așeze băieții pe anul școlar 1913—14 în seminarul Junimei române greco-cat. de la gimnaziul greco-cat. din Blaj, prin aceasta sunt avizați, că termenul concursului de primire (se primesc numai gimnaziști) este 14 August n. 1913. Cererile de primire sunt a se adresa Preavenatului conzistor metropolitan din Blaj, și în ce privește pe băieții cari în anul școl. trecut nu au fost elevi ai seminarului Junimii, cererile au să fie înzestrate cu extras de botez, testimoniu de pe anul școlar trecut și atestat de revaccinare. În cerere părinții sau îngrijitorii au să-și însemne locuința și poșta ultimă cu acuratețe și să declare, că cunosc pe deplin toate condițiile de primire și se obligă a le împlini pe toate. Ca rezoluțiunile să se poată expedia fricate, petenții sunt rugați să alăture marcele poștale de lipsă.

2. Pentru elevi sunt a se plăti 400 cor., petru cvartir, vipt, luminat, spălat, încălzit, scaldă și în caz de lipsă medic și medicină, și 8 cor., ca taxă de înscriere pentru ceice vin pentru întâia dată în seminarul Junimei. Taxa de înscriere are să se plătească întreaga deodată cu ocaziunea înscrierii; iar suma de 400 cor. în două, respective în patru rate, rata primă va fi de 200 cor. și se va plăti în 1 Septembrie, iar rata a doua irarăș de 200 cor. și se va plăti în 1 Februarie. În caz de 4 rate, rata 1 va fi de 100 cor. și se va plăti în 1 Septembrie, a doua de 100 cor. și se va plăti în 15 Noemvrie, rata a treia de 100 cor. și se va plăti în 1 Februarie, iar rata a patra de 100 cor. și se va plăti în 15 Aprilie. Sumele acestora sunt atât de mici încât numai primindu-se regulat și anticipativ pot satisface atâtor trebuințe împreunate cu susținerea și îngrijirea elevilor. Altfel rectorul va fi silit să dimită pe elevii ai căror părinți sau îngrijitori nu-și vor solvi ratele la timp.

3. Elevii vor avea să aducă cu sine: a) o carte de rugăciuni; b) 4 părechi de schimburi de pânză sau giolgiu, bune; c) cel puțin 6 batiste; d) 2 părechi de încălțăminte și cel puțin patru părechi de ciorapi sau de obiele; e) 1 saltea (sac de paie) și 2 lepedeie (cearsafuri) de pus pe saltea; f) 2 perini și 4 fete de perini; g) 1 tol sau plapomă și 2 lepedeie de plapomă; h) 2 lepedeie albe de giolgiu pentru acoperirea patului (de lână și colorate nu sunt bune, căci nu se poate ajunge la uniformitate); i) 1 cuțit, 1 furculiță, 1 lingură, 1 linguriță, păhar și cel puțin 3 servetele; l) - perie de vestminte și 3 perle de încălțăminte; m) cel puțin 3 ștergare și 2 piepteni, unul des și altul rar. Pe rufe și pe vestminte trebuie cusut numărul ce se va comunica în rezoluție. Rufe și vestmintele neînsemnate vor fi respinse.

4. Elevii vor avea proviziunea întreagă și anume:

a) locuință în sale marl, sănătoase, luminoase și provăzute cu toate cele de lipsă; b) vipt întreg, adică dejun, prânz, oină și cină. La dejun vor avea cafea cu lapte ori lapte cu cacao, cu pâine; la prânz 2—3 feluri de mâncări, la cină 1—2 feluri. La prânz, în zile de dulce, va fi supă cu carne cu sos și friptură cu garnitură, ori mâncare groasă cu carne, iar în zilele de post supă de legume, ori mâncări făcute cu lapte, brânză sau ouă și prăjituri. Duminica și în sărbători vor mai avea și prăjituri. La oină pâine cu poame ori alte asemenea. La cină în zile de dulce va fi friptură cu garnitură sau mâncare groasă cu carne, iar în zilele de post: mâncări făcute cu lapte, brânză sau ouă. c) Spălatul și cărpitul rufelor; d) luminat în timpul recerut; e) încălzitul în timp de iarnă; f) în caz de boală medic, medicamente și îngrijirea de lipsă. g) Scaldă în timpul iernii, amăsurat prescrișelor igieni. Afară de aceasta superioritatea se va îngriji, ca elevii mai slabi în studii, pe cât se poate să fie ajutamați în studiu.

5. Părinții în decursul anului școlar să nu trimită bani la adresa sau la mâna elevilor, ci banii să vină la adresa superiorității, care se va îngriji să le procure recvizitele de școală, cărțile și celelalte lucruri de lipsă. Deasemenea să nu le trimită nici mâncări, căci seminarul îi prevede cu cele de lipsă. Mâncările, pe cari părinții cu toate acestea le-ar trimite fiilor lor, se vor împărți între toți elevii, iar în caz de cvantitate mai mică între conșcolarii respectivului sau respectivilor elevi.

6. Părinții sunt avizați că trebuie să răspundă pentru eventualele stricăciuni făcute de fiii lor și să le rebonifice. De sine înțeles, că pentru obiectele, ce se strică prin folosință fără vina elevilor, nu se va cere nici o desdăunare.

7. Elevii se vor prezenta în 1 Septembrie n. înaintea superiorității seminariale, însoțiți de părinții sau îngrijitorii lor, unde vor plăti taxele prescise, vor da în samă obiectele și li-se va designa mobilierul destinat spre folosință.

Blaj, 20 Iulie 1913.

Dr. Vasile Suchu,

rectorul seminarului Junimii române gr-cat. stud. din Blaj.

Brașoavele „Gazetei”.

Se vede că „Românul” ține să rupă cu rezerva pe care i-o impune oficialitatea.

„Gaz Trans.” Nr. 154.

Gazeta e de-o vreme foarte severă și de-o seriozitate de statue. Are ea multe tendințe, dar știe păstra totdeauna rezerva. Și dacă e mare în ceva Gazeta, atunci e de bună seamă în Rezervă. Ea și-a făcut din Rezervă un altar și i-e cam ciudă pe noi, cei cari nu ne închinăm acestei zeite atât de adorată de unii onorabili cetățeni de sub Tâmpa. Numai acestei rezerve dusă până la pedanterie i se poate atribui faptul, că Gazeta abia zilele trecute a adus știrile despre mobilizarea României. Ori poate dl Spuderea directorul ei, e acționar la vre-o Bancă și n'a vroit să înspăimânte populația?... Noi credem mai adevărată afirmația cea dintâi! Dar știrile cari le aduce Gazeta sunt totdeauna sigure. Numai așa și-a putut ea câștiga, atâtea simpatii. Mai zilele trecute ziarele „Adevărul” și „Dimineața” publicau la loc de frunte articole reproduse din buniica dela Brașov și ea nu amintește de lucrul asta nimic. De altmurl ea e dedată cu astfel de distincții. Nu-i asta primul caz. Și apoi boala de-a se lăuda e mai mult o boală a tinerilor și la dreptul vorbind, Gazeta nu prea e tânără!

Pe noi sârmanii însă, ne-a luat rău la vale. Ne-a cocosit fără milă la Posta Redacției. Drept spunând, n'am știut până acum că slujbașii dlui Spuderea sunt de-un spirit așa de acerb! De acum înainte, o să ținem seamă de acest fapt important! Prea ne-a luat de urechi supărata buniică, dar noi n'o să mai spunem nimic pentru a nu-i tulbura „rezerva” singura ei mângâiere în anii bătrâni! Nu prea meritam noi astfel de tratare din partea d-sale, dar ce să-i facem!

Dr. BALÁZS EMIL
institut pentru consultațiuni medicale,
TIMIȘOARA-centru Palatul Dauerbach.

Operează și vindecă boli de piele și sexuale cu razele Röntgen
Operarea polipilor și a altor formațiuni cu aceleași raze. Electroliză.
Metode electrice de vindecare. Massage electrică. Vindecarea
bolilor de beșică prin electricitate. Consultațiuni pentru opere-
rare și boli de piele dela 8—9 ore a. m. și dela 2—5 p. m.
Celor din provincii cărora se recere îngrijire mai îndelungată le
stă la dispoziție camere confortate anume. (Ba 927—60)

Pentru un „confrate” anonim dela „Gazeta Transilvaniei”.

Dragă trăitoare!

La rubrica știrilor, a „proaspetelor” știri pe cari le dai în vechea ta „gazetă”, (îndrăsnesc să-ți zic tu, deoarece îmi faci impresia generală a unui băiat aproape drăguț de altfel) zic: la această rubrică publici o notiță intitulată „Logică”. — Pentruca nu cumva să-mi faci pe nisnaiul nemai aducându-ți aminte de acea notiță — căci sunt în drept să mă aștept dela tine și la așa ceva, după copilarile câte le expui în ea — iată că ți-o reproduc în întregime:

„Logică. Din informațiile „Românului”, ziarul „oficial” al comitetului național:

Bulgarii iau ofensiva contra Românilor.

„Belgrad. — O știre sosită azi din București anunță că Bulgarii au atacat trupele românești, cari se află la nord dela Sofia. Nu se cunoaște rezultatul acestei ciocniri, dar e fapt că această știre a produs o mare enervare la București.

Trupele din frontul dela sud se află într-o stare foarte disperată. Aceste trupe capitulează fără de a opune nici cea mai mică rezistență, deoarece soldații sunt complect istoviți”.

— Sărmanii dorobanți nici bine n-au intrat în Bulgaria și s-au ostenit, iar când eroicii „Bulgarii” i-au atacat, toți „eurecii” au capitulat.

Credem, că nu dăm o explicație greșită știrii de mai sus. Căci dacă Bulgarii au atacat, de sigur, că nu ei ei Români au capitulat, deoarece ei erau cei osteniți. Ori la „Românul se lucrează... cu aburi?”

Te vei întreba, dragă băiete, de unde atâta cinste pentru tine, dând „scrisului” tău o așa de mare atențiune. O fac pentru educarea ta și pentru a salva buamacredința a celor condamnați să te citească.

Având onoarea a fi redactorul rubricii războiului la ziarul „Românul” — poate vei ști și tu la timpul său ce înseamnă aceasta — răspunderea pentru cele ce se scriu la această rubrică, o am eu. Iată deci încă un motiv pentru care stau de vorbă cu tine. Și acum ascultă, dragă!

Pentruca să redactezi această rubrică îți trebuie multă zoală și multă răbdare. Trebuie să-ți aranjezi telegramele primite și scrisorile dela corespondenții, pe cari îi ai pe câmpul de operație etc. La urmă trebuie să mai consulți și alte ziare (bineînțele indicând isvorul, nu cum faceți voi, că reproduceți articole întregi din ziarul nostru, fără să ne faceți cinstea de a-i pomeni numele) și într-o astfel de muncă nu prea ai vreme să faci pe filistru coregând cu pedanterie orice noțiune de un senz mai larg de dragul unui copilăros neobrăzat ca tine. Căci publicul îndată ce a fost vorba că trupele române sunt la nordul Sofiei a înțeles și înțelege, că cele dela sud sunt bulgare, îndată ce e vorba de dușmnie și de lupte sângeroase între ele. Pentruca această noțiune să începă în bostanul tău necopt, putea servi împrejurarea, că ai cetit și ai „colectat” destule știri de prin ziarul nostru și alte ziare, cari ți-au spus, că Bulgarii nu au absolut nici o șanță de a putea ține piept Românilor, etc. etc.

Pentruca să nu mai dai cu băta în baltă, iată-ți dau un sfat:

Spune celor ce te-au pus la cale să faci copilăriile astea să nu abuzeze de bunăvoința cu care îi răbdăm pe spatele noastre...

Încă pentru tine, ți-am spus dela început. Ești un băiat, mucos, cum s'ar zice românește, de o naivitate și impertinență adorabilă.

Deaceea nu mă supără „spiritul” tău cu „mașina de aburi”. Se vede, că în capul celor ce te-au pus la cale să scrii astfel de năzbătii lucră benzina națională. — Spune-le acelor, că pe noi nu ne trag pe sfoară, cum își trag abonații tratându-i cu astfel de șolțicării și mințindu-le într-una că articolele lor au fost reproduse de atâtea și de-atâtea ori de câte și mai câte ziare.

Iar tu, băiete, pe care inspiratorii tăi te ascund sub haina anonimatului, poate vei învăța ceva și din atâta. Aud?

Arad, 29 Iulie n. 1913.

Constantin Savu,
redactorul responsabil al ziarului
„Românul”

INFORMAȚIUNI

Arad, 29 Iulie n. 1913.

FIIA CEA MAI MARE A ȚARULUI — MIREASA PRINȚULUI CAROL AL ROMÂNIEI. Corespondentul din St.-Petersburg al marelui ziar parizian „Le Figaro” află din sursa cea mai deamună de încredere, că A. S. prințul Carol, viitorul moștenitor de tron al României se va logodi în curând cu marea ducesă Olga, fiica cea mai mare a țarului Rusiei. Prințul Carol, după cum știm, are 20 de ani, iar marea ducesă Olga împlinește acum 18.

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță vreme schimbătoasă, în multe locuri furtuni, ploi și scădere în temperatură.

Prognostic telegrafic: zile răcoroase, în multe locuri ploi și furtuni.

Temperatura la amiază a fost de 28.8 C.

Femeile române și războiul. Femeia care în trecut istoric al neamurilor a fost expresia vie a energiei morale și a unei severități eroice înaintea intereselor capitale de stat, a prezentat astăzi lumii cea mai sublimă imagine a vitejiei de suflet în fața pericolului național, personificând în femeia română, amintirea vie și nestearsă a femeilor eroi, a acelor matroane, mamele și soțiile strămoșilor noștri, cari sărbătoreau moartea celor scumpi lor pe câmpul de luptă. Acei cari au răsfodit istoria veacurilor și-au putut da seama de rolul important pe care femeia l'a jucat în existența popoarelor, pregătind preamărirea statelor.

În acțiunea militară de azi a României, femeile române au îmbărbătat pe soții și fiii lor a merge la luptă pentru înghenunchiarea dușmanului, secular și înălțarea României. A fost sublim momentul când mamele și soțiile și-au îmbrățișat pe cei iubiți cari plecau, punându-le pe obraz sărutarea despărțirii, iar în sulete imprimându-le vitejia strămoșească. Și cu atât mai înălțătoare se prezintă astăzi acțiunea vitejească a armatei române, cu cât inițiativa luată și sprijinul dat celor rămași de către comitetele înființate de societatea doamnelor române, a însuflețit pe vitejii noștri ostași la sacrificiul de sânge ce li-s'a cerut, plecând la război fără grija că fiintele dragi și scumpe lor, vor rămâne fără sprijin.

Sunt momente în viața națiunilor, cari nu se uită niciodată, și pe cari istoria le transmite posterității ca sfânt patrimoniu de energie morală a trecutului.

Dacă faptele de arme ale armatei române de azi vor constitui cel mai sublim capitol al istoriei noastre naționale, atitudinea de azi a femeilor române în fața pericolului național, va fi pentru posteritate, temelie educațiunei naționale a poporului.

Logodnă. D. Ștefan Măreș și d-ra Aurora de Barbu, apreciații noștri artiști, cântăreți de operă, — logodți. Ca răscumpărare a anunțurilor de logodnă au trimis administrației noastre 30 cor. pentru fondul ziaristilor. — Sincerile noastre felicitări.

De ce nesocotim tradițiile în tractul Chișineului? Tradițiile de luptă, de agitație, de necontenită rezistență în fața atentatelor guvernului. Tradiții create de o generație de conducători agili din fruntea oficiilor biseri-

cești și școlare, protopopi și preoți, cari știau vorbi poporului păstorit, îl știau îndruma în spiritul credinței și legei românești.

Suntem vestiți că noul protopop al Chișineului d. Dr. Dimitrie Barbu ar fi îndrumat preoțimea și dascălimea din tract: „Să ceară ajutor de stat pentru toate școalele”!! În tractul cu poporul bine instărit, mândru, plin de conștiință românească și învățat de conducătorii de deunăzi cu spiritul de abnegație și jertfă!

Acest ordin al părintelui Barbu după vștile ce ne vin a stărnit valuri de desaprobari în mijlocul „supușilor” Sfinției Sale. Pentrucă jignește tradițiile sănatoase de până aci și stă în contradicție cu însăși cuvântarea Sfinției Sale dela instalare când promisesese că își va pune forțele în serviciul cauzelor naționale.

Intr'o astfel de situație aprobăm și noi următoarele cuvinte pe cari le adresează Sfinției Sale un umil „supus”:

„Cu inima plină de durere Vă rugăm, Reverendisime, că dacă Vi sunt mâinile legate pentru a mai lupta (deci pentru a nu mai lupta. N. Red.) în interesul bineprinceput al neamului românesc — cum făcea protopopul dela 1907 când alerga din sat în sat pentru mântuirea școalelor — să rămâneți pasiv și să încetați cu răspândirea sfaturilor dezastruoase pentru neam. Vă rugăm: feriti-ne de dezastru și de rușine — ca să rămânem în lupta ce se dă noi, „cei învinși”.

Răspunsul dlui Clémenceau. D. G. Clémenceau, fostul prim-ministru al Franței, căruia un grup de intelectuali din România, i-au trimis o telegramă de mulțămire pentru felul cum d-sa a luat apărarea cauzelor drepte ale României, a răspuns printr'o telegramă de mulțămire din stațiunea balneară Monte-Dore (Franța). Telegrama a fost adresată dlui profesor Dr. C. Anghelescu și o publicăm mai jos:

Dlui Dr. C. Anghelescu

profesor la facultatea de medicină și amicalor săi. BUCUREȘTI.

Monte-Dore, 25 Iulie. — Foarte mișcat de cuvintele voastre de prietenie, vă rog să fiți încredințați, în totdeauna de sentimentele mele de fraternitate. (ss.) Clémenceau.

Contele Mihail Károlyi despre conaționalii dsale. În'un moment lucid contele Károlyi a revenit la sentimente mai clare. După cum cetim în „Az Est”, iată ce spune acest conte despre alegerile din Ungaria cu ocaziunea alegerii din Ujfalău din Bihor — și e de notat că contracandidatul guvernamentalului e unghur și el, un anumit Cifra Kálmán:

„...Nu pot retăcea, cât mă exasperează teoroarea, pe care o practică partidul muncii; acest cerc electoral nici nu e în Ungaria, ci în Azia”.

Ba nu numai acest cerc, — adăogăm noi — ci toate cercurile electorale din Ungaria și Transilvania, și mai ales cele românești se află în fundul Aziei pe timpul alegerilor...

Sosirea delegațiilor bulgare la București. Ni se scrie: Alaltăeri dimineața, venind din Rusciuk, au debarcat la Giurgiu delegații bulgari pentru conferința păcii. Iată numele acestor delegați: **Tonceff**, ministru de finanțe, general **Ficeff**, șeful statului-major bulgar, locot.-colonel Stancoff, Dumitroff, secretar de legație, **Margaroff**, ministru bulgar la Londra, **Sicroff** și

Ka 12.

Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.
Temesvár-Gyárvaros,
Háromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate — Prețurent gratis și franco. — Cară funebre, felurite căruțe »landaner« cu prețuri moderate.

Minaloff, profesori universitari și **Radeff**, ziarist din Sofia.

La București, ei au fost întâmpinați în gara de nord, la orele 12, de către d-nii Burghilea, directorul afacerilor străine din ministerul de externe, Al. Cottescu, directorul C. F. R., D. Moruzzi, prefectul poliției și primul secretar al legațiunii ruse. Delegații bulgari au descins la hotel „Continental.”

Spre orientare. Chiar din partea unor buni amici ai noștri am fost învinuți, pentru că nu am publicat unele anunțuri de logodnă ori căsătorie. Spre orientarea publicului aducem la cunoștința celor interesați, că asemenea anunțuri în „Românul” se pot publica numai pe lângă o taxă de 2 coroane.

Un strajameșter de jandarmi — maghiarofob. Cu câteva zile înainte a venit la Jibău strajameșterul de jandarmi Széplaky Mihail să-și cerceteze neamurile. Strajameșterul e după naștere român și e în slujbă undeva prin orașul Szolnok. Széplaki, Sâmbătă seara s'a dus într'un restaurant, s'a așezat la masă și a comandat pe românește mâncare și beutură. Dar când chelnerii i-au răspuns pe ungurește și când a auzit, că în restaurant toți vorbesc ungurește, a sărit mânios:

Ce-i asta, voi nu știți românește? Acuș vă vom învăța noi românii pe voi! Dar va fi vai și amar atunci! Vom mai fi noi încă domni Ardealului!

Cei cari erau de față au ascultat frapați, furia strajameșterului și Jakab István notarul din Aștileu-mare, care încă era de față, în ziua următoare a făcut arătare împotriva lui Széplaki. Strajameșterul a fost îndată ascultat și dosarele au fost predate comandamentului de jandarmi, unde decurge ancheta.

Atâta spune ziarul „Az Est” despre acest caz foarte ciudat.

Acest Széplaki, acest sărman jandarm, cine știe prin câte n'o fi trecut el!? I-s'a schimonosit numele, va fi fost batjocorit pentru originea lui și de bună seamă s'au silit superiorii lui să-l facă să-și uite întregul trecut. Aceasta este stinuda recetă, pe care-o aplică Ungurii tuturor celor pe cari îi apucă în capcană. Széplaki în erupțiunile lui, nu-l altceva decât caracterizarea generală a iobagului, care își simte libertatea pe-aproape. El e exponentul unui întreg sistem de guvernare, el e victima politicii celei mai ticăloase, pe care o face azi un popor pretins civilizată. Mă gândesc la mii, cari ca și el, duc aceeași viață și au aceleași dorințe. Și mă gândesc la intelectualii noștri. Ah, intelectualii noștri, mai mult decât secături! La ei mă gândesc, citind aceste șire despre Széplaki, care e însăși revolta conștiinței naționale românești.

Revoluția în Portugalia. După telegramele ce le primesc ziarele din Madrid tânăra republică portugeză e amenințată de războiul civil. De când regele Manuel a fost alungat de pe tronul său și Portugalia a devenit republică luptele dintre multele partide: clericali, radicali, regaliști, republicani, socialiști și anarhiști sunt așa de înverșunate încât ciocnirile sângeroase între ele sunt zilnice. Mai cu seamă regaliștii mai în fiecare săptămână se răscoală și la granița Spaniei s'au ridicat adevărate fortărețe, de unde din când în când trupele de revoluționari năvălesc pe teritoriul Portugaliei. Până acum guvernului republican i-a succes a înfrânge toate isbucnirile revoluționare. Ziarele din Madrid anunță acum că revoluția a isbucnit în noaptea de Sâmbătă spre Duminecă pe stradele Lisabonei cu toată vehemența. Intreagă ziua de Duminecă au ținut luptele sângeroase în capitala Portugaliei. După o veste unul dintre cei mai periculoși anarhiști a încercat un atentat împotriva primului ministru portughez, Costa, pe trenul accelerat ce mergea spre Oporto. Atentatorul a fost împedat și deținut încă la timp, astfel primul ministru Costa a scăpat neatinț. Guvernul portughez desminte știrile despre isbucnirea revoluțiunii, dar cu toate aceste, Portugalia pare a se afla în fața unui război civil.

Știri din România. Ni-se scrie din București: Doamna Ecaterina G. Cantacuzino dorind a

Fabrică de
gant, syc-
nit industrie
de marmora
ciselare de
peatră a lui

complecta secțiunea de ambulanță de 100 paturi oferită Crucii-roșii, de către prea regretatul d-sale soț, George Gr. Cantacuzino, a dispus să se confecționeze o rufărie deosebită în valoare aproximativă de lei 6000 (șase mii lei), această secțiune fiind destinată ofițerilor.

— Guvernul român a încunostiintat guvernul din Belgrad că orașul Vidin nu va putea deveni sârb. In caz când Vidinul nu va rămânea al Bulgariei va fi cu siguranță oraș românesc.

— Sâmbătă dimineața a avut loc la ministerul de externe o conferință între d. Titu Maiorescu, președinte al consiliului, și reprezentanții marilor puteri din București. S'a discutat asupra atitudinii Turciei.

— Guvernul român aflând că printre refugiații din Macedonia la Sofia, se găsesc 35 Români din Ghevgheli, le-a trimis ajutoare.

— Într'un interview acordat „Diminetei” d. C. C. Arion ministrul domeniilor a declarat că o parte din terenurile statului din ținuturile ocupate de armata română și care vor fi în curând anexate, se vor împărți la țărani mobilizați. Se va institui o comisiune spre a se verifica titlurile de proprietate, spre a nu se mai repeta neregulile ce s'au petrecut în Dobrogea.

Moartea sublocotenentului M. Lăzărescu. Joi dimineața a încetat din viață la locuința părinților săi din Craiova sublocotenentul **Mihail Lăzărescu** din regimentul 17 infanterie. Pricina morții, e o intoxicație alimentară, provenită din consumația unei cutii cu sardele stricate, pe care o luase la un prânz în Vratza (Bulgaria). Imediat după aceasta simțindu-se rău, Lăzărescu a cerut să fie internat în spital, iar în cele din urmă, a fost adus în Craiova la familia sa. Mult însă nu a avut să viețuiască, căci după o zi de groaznice suferințe a murit. Moartea lui a produs o impresie extrem de dureroasă printre cei ce l-au cunoscut și l-au apreciat, ca un bun avocat și publicist. Autoritățile locale, în vedere că Lăzărescu și-a dat sfârșitul tocmai când putea să fie mai folositor țării, au hotărât să facă defunctului ofițer o înmormântare deosebită. M. Lăzărescu moare în vârstă de 26 ani. Sub pseudonimul „Olteanul” a colaborat mai mulți ani la ziarele naționaliste „Apărarea națională”, și „Neamul Românesc”, iar de câțva timp conducea o revistă economică din București.

Inmormântarea regretatului ofițer s'a făcut Duminecă.

Halucinațiile unul ziar unguresc din America. Ziarul unguresc „Szabadság” din Cleveland (America) spune, că la București a fost... revoluție și în urma acestei revoluții s'a declarat război contra Bulgariei!? „Szabadság” pretinde că aceste știri le-a luat din niște ziare engleze.

Sentimentele rusești față de popoarele slave. Corespondentul din Petersburg al ziarului berlinez „Vossische Zeitung” dă câteva informațiuni interesante privitoare la felul cum judecă opinia publică rusă politica popoarelor slave, care au provocat războiul al doilea balcanic.

„Entuziasmul pentru slavii din Balcani fu mare în timpul războiului cu Turcia, mai ales în primele luni, tot atât de mare este însă astăzi revolta împotriva războiului între frați, pe care nu-l înțelege nimeni în Rusia și nici un ziar din Rusia nu încearcă să-l justifice. Acest război a distrus popularitatea Slavilor balcanici mai mult decât totala lipsă de considerație față de marile puteri, inclusiv Rusia. Nu se mai aude acum, ca odinioară, imnul național bulgar în localurile publice și restaurante și dacă vre-o capelă îl cântă din întâmplare, publicul protestează imediat cu vehemență. Publicitatea rusă nu ia partea vreunui dintre statele, cari se războiesc între dânsule. La început presa considera pretențiile bulgare în general drept legitime, pe cele sârbești drept exagerate, totuși nici presa, nici publicul nu s'au încălzit pentru interesele

bulgare. Toată lumea este nemulțumită că Bulgarii și Sârbii nu și-au dat osteneala sinceră de a-și face concesiile reciproce spre a împedeca un război și deci descompunerea definitivă a alianței balcanice.

Al doilea război balcanic înstreinează toate simpatiile popoarelor balcanice învingătoare. Acesta este motivul pentru care intervenția României fu primită în Rusia cu atâta liniște, chiar fără contrazicere, fapt care mai înainte ar fi provocat indignarea tuturor slavofililor.

Acțiunea României este privită ca o dreaptă pedeapsă, pe care o primește încăpăținarea criminală a Bulgarilor”.

Dovada perfidiei Bulgărești. Fără îndoială că acei cari conduc destinele Bulgariei, și-au pierdut de mult simțul realității, căci altfel nu se poate explica faptul, că pe când, pe deoparte guvernul Radoslavoff, adresează suveranului și guvernului român, telegramele cele mai umilitoare, mai plate, cerând intervenirea noastră pentru ca ostilitățile să înceteze, pe de altă parte, resturile armatelor lor, continuă să atace pe Sârbi și pe Greci.

Legatiunea sârbă din București, a primit zilele trecute următoarea telegramă din partea lui Pasic, primul-ministru sârb, din conținutul căreia — reprodus aci întreg — se poate vedea, cât de mare este dreptatea aliaților când refuză să acorde orice armistițiu de arme, înainte de încheierea preliminarilor.

Iată conținutul telegramei:

Afirmațiunea guvernului bulgar că trupele lor nu mai atacă armatele sârbești, este minciunoasă cu desăvârșire. În ultimele zece zile armata bulgară a executat neîntrerupte atacuri în contra pozițiilor vechi și noi ale frontierei sârbești.

La 2 Iulie v. timp de 3 zile Bulgarii au atacat cu înverșunare pozițiunile dela Bosilgrade, de unde însă au fost respinși. În aceeași zi au atacat Destchain-Kladenatz, cu scopul de a ocupa Vlasoina. Și d'aci au fost respinși.

La Kniageavatz, armata bulgară care luase ofensiva a fost respinsă; deasemenea și la Zoitchen, Vrobomitz și Sf. Nicolae.

În ziua de 6 Iulie v. s'au îndreptat spre Pirot pe drumul drept de Mihova încercând un atac și voind să forțeze frontiera au fost însă mereu respinși.

În aceeași zi la ora 3 dimineața au atacat Krova-Palanca și Zadilosakivri.

Inamicul respins, s'a retras spre Devibari, iar în aceeași zi, pe la ora 9 și jum. a fost împins dincolo de Bregalnitza spre Tzarevo-Selo.

Bulgarii întărindu-se au deschis un foc de artilerie, foarte viu, contra aripei drepte a armatelor noastre, încercând un atac nocturn prin surprindere, pentru a-și reocupa pozițiunile pierdute. Au fost însă și ei respinși cu enorme pierderi.

Inamicul nu a încetat focul de artilerie în contra pozițiilor, de pe frontiera veche din spre Pirot nici chiar după ce a trecut prin partea locului generalul Papricoff, delegatul guvernului bulgar care mergea la Niș, în vederea începerii tratativelor păcii.

Nici atacurile acestea însă nu au avut efect.

La 7 Iulie v., pe linia Predejané-Djep, au apărut bande de comitajii bulgari, vărând panica în populațiune. În aceeași zi, seara trupe ne-regulate au pătruns în districtul Vlossohinri. Detașamente din armata sârbă au fost trimise în urmărirea lor. S'a încins o luptă care a durat mai multe ore, pe teritoriul sârbesc. În timpul acestui atac, orașul sârbesc Preslop, a fost complet distrus de comitajii.

Alte bande bulgare s'au năpustit asupra orașului Kistovatz, pe linia Carlovetz. Au fost respinse însă de armatele sârbe.

Acesta este conținutul telegramei dlui Pasic și el e destul de luminos pentru a înlătura orice comentarii.

IOSIF NAGY
Brașov, str. Fântânei nr. 50.

Filiale:

în Székelyudarthely și în Sighișoara.

Primește și exactă orișice fel de lucrări la clădiri monumente, mausoleuri în orice fel de stil. Lăcărează marmuratură pentru mobilaturi. În urma modului aranjament de fabricație, prețuri ieftine. Lăcărez pe lângă garanță și obiecte singulare, cu prețuri convenabile. Din depozitul meu bogat de monumente, în care efectuează vinderi în mare și mic, lăcărez colegilor de branșe și obiecte singulare în prețul de fabrică. Na 889

Si-a omorât pe bunică-sa pentru 5 coroane.

O îngrozitoare crimă a avut loc zilele trecute în localitatea Vésztő. Într-o familie de țigani ungurești de-acolo trăia o țigăna bătrână de 72 ani, cu numele Iuhász Zsuzsána. Deoarece aceasta era neputincioasă ne mai putând bate cărțile și neavând cu ce se susținea trăia pe la rudeniile sale ținându-o când unul, când altul câte o săptămână. În zilele trecute a venit rândul unei rude a ei, țiganul Keresztesi Lajos, ca s'o hrănească. Acestuia însă urându-i-se de-a o mai ține și-a pus de gând să-i facă sfârșitul. L'a chemat anume la el acasă pe tânărul nepot de fiu al țigănei, anume Iuhász Lajos și imbatându-l i-a promis 5 coroane, dacă o omoară pe bătrâna sa bunică. Târgul a fost gata. Iuhász Lajos a pătruns în coliba bunei sale, a sărit la ea și prinzându-o de gât a început s'o sgrume. Văzând, că aceasta nu mai răsuflă a luat un ștreang, i l'a legat de gât și a spânzurat-o deasupra ușii, ca să gândească oamenii că ea s'o spânzurat. Afându-se acest lucru, cadavrul bătrânei țigăni a fost secționat, iar poliția a pornit o foarte aspră cercetare în cauză.

Reorganizarea armatei turcești. Din Constantinopol se anunță, că de nou se vor angaja ofițeri germani cu scopul de a se reorganiza armata otomană. Immediat după încheierea păcii are să intre un număr însemnat de ofițeri instructori germani în armata Turciei. Alară de aceasta, mai mulți locotenenți, căpitani și majori turci au să fie trimiși în Germania, ca să se perfecționeze în studii.

Tribunal sburător. Un călător aerian din Rusia a pornit proces de despăgubire împotriva unui pilot, pentru motiv că în urma șgomotului produs de motorul aeroplanului a asurzit. Pilotul acuzat a refuzat plățirea desdaunării afirmând, că nu larma aparatului a produs asurzirea, căci în cazul acesta toți cei ce zboară cu aeroplanul ar rămânea surzi; ci nenorocirea acuzatorului este a se atribui numai organului slab al urechilor sale. Tribunalul din Petersburg, mai înainte de a aduce sentința, a voit să se convirgă despre starea faptului. Trei judecători s'au urcat în biplan, aparatul a înconjurat de câteva ori aerodromul și s'a ridicat apoi la înălțime de 300 metri. S'a dovedit, că șgomotul mașinelor nu e stricăcios sănătății. Tribunalul, pe temeiul experienței nemijlocite, a respins unanim cererea acuzatorului.

Un serum împotriva febrei tifoide. Febra tifoidă, teribila boală, care face ravagii înspăimântătoare e învinsă. Profesorul Vincent perfecționând vaccinul antitific a găsit mijlocul de a conserva pe oameni de febra tifoidă și a-i vindeca dacă ar fi atinși de această boală. În Franța sunt peste 50.000 de persoane vaccinate împotriva tifosului. Dar dacă aceste persoane timp de 32 ani nu s'au îmbolnăvit de tifos, totuși mai era nevoie de a demonstra puterea vaccinului și aceste demonstrații le-a făcut cu succes Drul Thiroloix. Proba trebuia făcută astfel: Să inoculeze la câteva persoane vaccinate febra tifoidă și apoi să observe cum va lupta organismul lor împotriva boalei. Întâmpierea a jucat și de data asta un mare rol. Într-o zi un bolnav vaccinat de vre-o două luni de zile în potriva febrei tifoide inghiți din greșală un păhăruț, în care se aflau culturi curate de microbi tifici.

Ținut în observare mai multe săptămâni s'a constatat cu oarecare mirare, că vaccinatul a rămas înan față de bacili. Încurajat de această întâmplare medicul a înfiat el însuși cu bacili tifoici pe un bolnav vaccinat în contra tifosului. Bolnavul a suportat în două rânduri admirabil această probă. Aceste succese îl fac pe Dr-ul Thiroloix să declare, că vaccinația antifică e de o eficacitate matematică. Ea prezervă pe individ împotriva infecțiunii digestive și chiar a infecțiunii prin sânge. Dar vaccinul antitific poate să și vindece febra. Temperatura bolnavilor vaccinați cu acest vaccin le scade peste vre-o 4—5 zile, pentru ca în ziua a 6-a și a 7-a să revie la normal. Pe când boala durează de obicei 40 zile cea mai mare parte din bolnavii vaccinați părăsese patul după 17 zile.

Bibliografie.

Dr. Eraclie Sterian. Cum putem mări cantitatea de viață și paradoxele longevității (a 5-a mie). 1913. Pretul cor. 1.50 + 20 fil. porto. Recom. 45 fil.

Credințe Poezii cor. 1.50.

Tălmăciri cor. 1.50.

Poezii 1893—1909 cor. 2.50.

Cântece (1913) cor. 2.

A fost odată. Poveste în versuri cor. 1.50.

Dimpreună cu dl Anghel a scris următoarele:

Caleidoscopul lui A. Mirea 2 volume, cor. 2.

Legenda funșgilor, Poem dramatic în 3 acte cor. 1.

Cometa. Comedie în 3 acte, în versuri cor. 1.

Cireșul lui Lucullus, cor. 1.50.

Erdélyi (Arad) Victor: Catarina Doamna noastră. Pretul cor. 5 + 20 fil. porto.

Proba cuceririi Silistrei și cadrilaterului de Români. Document autentic, francez din 1595. Tradus de Ion Catina (1913). Pretul Cor 2 + 10 fil. porto. Recom. 35 fil.

ECONOMIE.**Bursa de cereale din Budapesta.**

(După 50 klgr.)

— 29 Iulie.

Grâu pe Oct.	cor. 11.45
Grâu pe Aprilie 1914	12.98
Săcară pe Oct.	9.04
Porumb pe August	8.02
Porumb pe Maiu 1914	7.32
Ovăs pe Oct.	8.25

POSTA REDACTIEI.**Pentru „Gazeta”**

(Prin fir telefonic.)

Gazetă superbă, gazetă senilă
Prea te porți de-o vreme cu noi fără milă!
Concurăm eu-a tale pagini eminente?
Ti-am furat noi oare din abonamente?!...

Te citează într-una ziarele din țară
Și-aceste motive te-au făcut barbară
Și te crezi acumă în continent stăpână
Gazetă severă, gazetă bătrână!

Ai sărit de-odată ca împunsă de streche
Și ne-ai luat turbată, ne-ai luat de ureche
Dar pentru polemici n'avem eserecțiu
Deci scumpi domni redactori! Împlor armistițiu!
Frit Capuținar.

Aceleias.

(Serisoare către directorul ei.)

Eu mă identifice cu Frit Capuținar
C'a ținut măsura complezantul tinăr...
Eu mă identifice și renunț la toate...
Domn Spuderea, pace dă-mi, dacă se poate!

De era un altul te împărțea în articol
Și în urma urmei ajungeai ridicol,
Dară eu sârmanul în cadente lente
Îți cânt treanca-fleanca lipsa de-argumente.

M'ai luat la vale la Posta Redacții
Dară n'am putere vai! pentru reacții...
M'a mbătăt dojana-ți mai rău ca holerea
Dommule director, dommule Spuderea!
Troscoțil Spăriosu.

POSTA ADMINISTRATIEI.

L. Sădovan, Somfa. Am primit în abon. 14 coroane.

A. Voichescu, Lugos. Am primit 2.40 cor. în abonament pe luna Iulie a. c.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

De vândut!

un atelier de păpucărie, într'un oraș cu circulație mare, unde sunt mai multe școli medii. Prețul 500 cor. Detaluri la Administrația ziarului.

Anunț.

Cu începere dela 15 August 1913

caut un candidat de avocat

român cu practică bună. Salar 150—200 cor. lunar.

Dr. ILARIE HOADREA

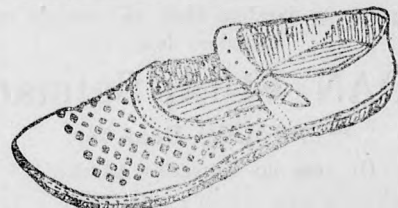
advocat, Zernest.

HO 1284

Cel mai mare și mai ieftin magazin de gramofone și plăci pentru gramofone în Ungaria.

Ceasornice, bijuterii, gramofone, plăci.

Chiar și pentru plățiri în rate? Ceasornice „Strapa”, dela 5 cor. în sus, inele-litere 80 fil. cor. 1.20 cu pietri 2 cor. Lunar noue recepții de plăci. Mare magazin de articlii pentru sport și lampe electrice pentru buznar! Pentru ceasornicele și gramofonele noui se dă garanție pe 10 ani, iar pentru reparație o garanție de 5 ani. Atelier de reparație pentru ceasornice, bijuterii, gramofone. Schimb de aur și argint zdrobit **Toth Jozsef**, Cronometrier artistic, Seghedin (Szeged) Ungarie nr. 11. Numeroase scrisori de recunoștință. Prețurent ilustrat gratis. Permanent nouități de plăci românești. Atențiune! Caut cântăreți și cântărețe, coruri și tarafuri românești pentru recepții de plăci. To 1253

Rog să mi-se trimeată oferte!**„UNIO”**fabrică de ghete și pantofi
Budapesta, VII., Dohány-utca 16-18 sz.**Execută: GHETE SANDALE**

toțfelul de ghete pentru copii și ciobote, ghete de casă pentru femei și bărbați. Prețurent gratis.
In schimbul unei oferte acceptabile se acordă vânzare pe credit. U 1173

Beutură excelentă și cu gust bun, care produce sânge. — Recomandată de medici contra boalei de anemie, lipsă de sânge, nervositate, reconvalescență.

Influințează producerea sângelui, întărind muschii și nervii, dă apetit fără a avea ceva urmări neplăcute asupra stomacului sau la dinți.
Prețul unei sticle mari . . . Cor. 3-50
” ” ” mici . . . ” 2-

Se capătă în toate apotecie. — Depozitul principal la:

GUIDO FABRITIUS,
Fa 1047 apotecar în Sibiu.

DROGHERIE.

Țin în depozit și comand tot felul de medicamente, specialități igienice, cosmetice și instrumente medicale și optice din patrie și străinătate, după prețurile din Capitală.

Bandaje, pasamente și instrumente pentru veterinari, etc. etc., dulapuri de siguranță conform ordinului ministrului reg. ung. de interne.

Articlii pentru casă și economie etc., vinuri curative, cognacuri, rumuri engleze, tea etc. zahar curativ și totfelul de articlii de drogherie.

Gumă pentru îngrijirea copiilor, sticle pentru supt, *Soxleth*, *Nestlé*, *Kufike*, *Theinhardt*, *Phosphatine*. — Instrumente auxiliare pentru moșit.

Săpunuri curative, minerale și cosmetice.

PARFUMURI.

PARFUMURI.

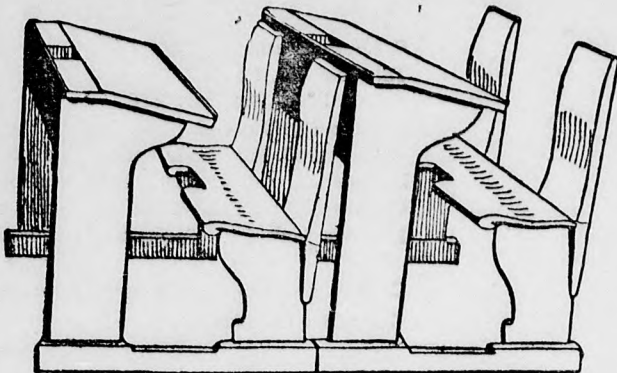
Royer et Gallet, Ch. Houbigat
L. T. Piver, Marque d'Orsay etc.

Gumă! Ape curative și minerale.

Rugând binevoitorul sprijin al on. public sunt cu deosebită stimă:

Drogheria „La împăratul Romanilor”
BISERICA-ALBĂ (Fehértemplom) str. Târgului nr. 58.
(Do 763)

CORNEL JUCU

mare stabiliment
pentru aranja-
mente mederne
de școale și bi-
serici. ::

LUGOS,

strada Hunyadi nr.
11 și str. Corvin 9.

Telefon 24.

Ju 762

Prima fabrică pentru lipit și tăiat cu autogen.

Körmendy Ferencz és Tsa

BUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám.

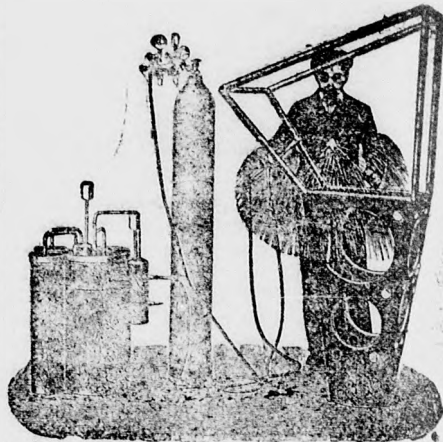
Telefon 20-59.)

Invenție ungurească, brevet propriu!

Pistolul cu pocnește! Pistolul nu se încălzește!

Specialități pentru aranjarea lipirei autogen.

Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și cazane, apoi execută recitoare de apă, boilere și corpuri recitoare.

(No 199-120)

Cine voește să cumpere
INCĂLȚĂMINTE

fabricate în țară într'adevăr fine, comode,
elegante și darabile acela să cumpere cu
încredere dela

IOAN VUIA, Sătmar

(SZATMAR) Deák-tér.

— (În casa lui Keresztes András). —

Ține în magazinul său de ghetе bogat asortat numai ghetе și cio-
boate pregătite în țară din piele fină veritabilă cu prețuri foarte
moderate, fabricate imitate nu are și marfele sale în privința execu-
țiunii drăgălașe sunt neîntrecute. — La dorință se pregătesc totfelul
de ghetе și cioboate după măsură.

Dacă volestisă nu scapi ironul, trebuie să porți în buzunar un orologiu

care să umble bine și punctual.

Dacă voiți ca oroloagele d-voastre de
buzunar și astfel de oroloage să
umble bine și precis, atunci să le
dați spre reparare orologierului

Stefan I. Róth

Sibiu, str. Fleischer, nr. 36.

care lucrează ieftin și pe
:: lângă garanță ::

Tot aici se vând cu prețuri ieftine oroloage de buzunar
și oroloage deșteptătoare. Ro 727 ::

Cea mai veche prăvălie de mașini de cusut din Ungaria-de-sud.

REINHOLD ZOLLER mecanic

Biserica-abă—Fehértemplom, str. Schiller (lângă „Burg“)

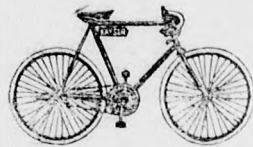
Fond. în anul 1880. Telefon nr. 46. Premiat în Timișoara în anul 1891.

Recomandă marele său magazin de mașini
de cusut pentru case precum și pentru
ateliere; mașini de cusut speciale pentru
blanări, mănșeri etc.

BICICLETE,

cele mai noi modele 1812. Helicul-
Premier. Kayser etc. Garnituri
pentru biciclete, clopoșele, lanpe,
cornete, ținător de săbii, pompe
în totă mărimea, etc. etc.

„HIS MASTER'S VOICE”
TRADE MARK.

GRAMOFONE;

Pathé cu marca „Engel” Automate statif.

PLĂCI

Pentru gramfoane în orice
limbă din Monarhie. Noutăți.

Pentru plătire în bani gata și'n rate.

Cel mai bine aranjat atelier pentru reparaturi.

Garanță. Executare excelentă.

Rugând binevoitorul sprijin, sunt

Cu stimă:

Reinhold Zoller,
mecanic.

(Zo 203-44)

CASSA de PĂSTRARE (REUNIUNE) în SĂLIȘTE.**AVIZ.**

Cassa de păstrare (Reuniune) în Săliște primește depuneri spre fructifloare cu 5 și 5 $\frac{1}{2}$ % după mărimea sumei și termenul de abdicere.

DAREA DE INTERESE O PLĂTEȘTE INSTITUTUL

(Ca 1250)

DIRECȚIUNEA.

Atelier tehnic pentru reparat și atelier propriu p. nichelat cu putere electrică.

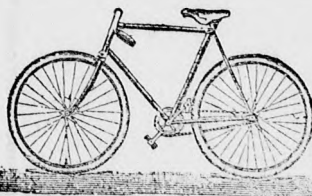
Pollinger Mihály

mecanic Po 1123

Timișoara-Fabrică, Széna-tér 8.

Reparator specialist pentru tot felul de mașini de cusut, biciclete, arme, revolvere și gramofone. — Cele mai complicate reparaturi se execută în mod artistic, cu prețuri moderate.

Serviciu prompt. :: Garanță.

EDUARD LEXEN,

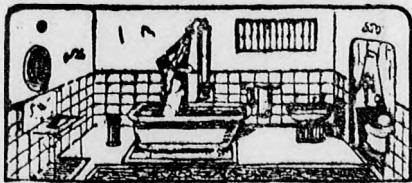
tinichigiu și antepriază de instalațiuni

Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.

Prăvălie: Strada Gâbel Nr. 2.

Telefon Nr. 334.

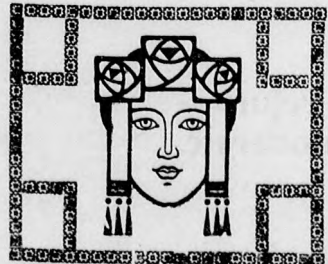
Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la edificiile, precum coverișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele. **Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie**

Lampe de carbid de tofelul dela 3 coroane în sus. — Engroșiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă

FISCHER BÉLA,

fotograf,
FĂGĂRAȘ — (FOGARAS),
piața cetății.

Pregătește fotografiile cele mai moderne, măriți de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execut cărți poștale cu fotografii, fotografii pe porțelan pe pietrii monumentale, după orice fotografii. FI 1045

Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios.

Societatea acționară „Hebe”.

P. T.

Direcțiunea societății acționare „HEBE” dela băile de apă minerală, alcalino-muriatice din Sângeorzul românesc aduce la cunoștința on. public, că fiind în stăpânire aceste băi cu un renume atât de bun, în vederea unui sprjin și mai mare din partea on. public românesc a reorganizat aceasta stațiune balneară după confortul modern necesar, reducând totodată simțitor atât prețul scaldelor, cât și al evarturilor.

Deasemenea s'a îngrijit ca să angajeze un hoteller priceput care stă la dispoziția onorațiilor oaspeți cu o bucătărie bună și ieftină.

Prețul scaldelor calde: cl. I. 1.20 cor., cl. II. 1.— cor. — Scaldă rece 40 fileri.

Odăi de închiriat în urma mai multor clădiri nouă cari s'au făcut sunt din abundență și prețul lor variază între 2—6 cor.

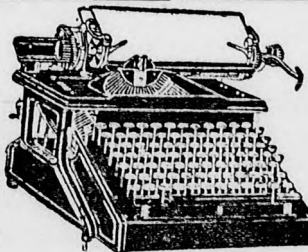
Efectele miraculoase ale acestei ape vindecătoare sunt în genere cunoscute, așa că ne dispensează de orice alt reclam.

Rugăm deci on. public românesc să binevoiască a ne da tot sprjinul. He 1272

Direcțiunea societății acționare „HEBE”.

Sângeorzul românesc.

(Oláh-szt. György).

INȘTIINȚARE.

Aducem la cunoștința on. public, că despărțământul nostru de covoare l-am predat domnului

JONÁS BERTALAN,

care-l va conduce și pe mai departe în localitățile noastre.

Iar, întreprinderea noastră de aranjamente moderne pentru birouri am amplificat-o. Acest nou despărțământ al nostru dela 1 MAIU n. se află

în noile noastre localități

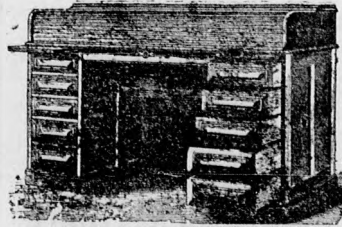
din palatul MERBL (lângă prăvălia-Linoleum).

Ca reprezentanții principali în sudul Ungariei ai renumitei mașini de scris „SMITH PREMIER” și „JERRY” și ai mobilelor americane pentru birouri, ținem în localitățile noastre

expoziție permanentă de mobile p birouri și mașini de scris.

Cercetarea acestei expoziții nu obligă să cumpărați.

Considerând că atelierul nostru de reparări l-am mărit și l-am aranjat modern precum și în urma excelenților conducători, suntem în măsură a satisface celor mai delicate pretențiuni în mod prompt și conștiințios. Rechisitele noastre americane sunt din calitate excelente, și se vând cu prețuri

originale de fabrică. Primim și mai departe îngrijirea mașinilor de scris și reparări și orice comandă o executăm în modul cel mai culomt și prompt. — Rog și pe mai departe binevolterul sprjin suntem cu s'ată:

Maitinszky Pál és Társa, Temesvár.

prima întreprindere de aranjamente moderne pentru birouri și stabiliment de mașini de scris „SMITH” din Ungaria-de-sud. Ma 139

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

„CONCORDIA”

TELEFON
NR. 750.

SOCIETATE PE ACȚIUNI.

TELEFON
NR. 750.

ARAD

STRADA ZRINYI, NUMĂRUL 1|a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișeie, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipăriți pentru bănci și societăți, precum și tipăriți advocaționale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

Executare
promptă.

Prețuri
moderate.